

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

**Historický vývoj hasičského záchranného sboru v Kralupech
nad Vltavou**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. et Mgr. Miloš Fiala, Ph.D.

Vypracoval:

Pavel Astaloš

Praha, srpen 2014

Prohlašuji, že jsem závěrečnou (bakalářskou) práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Chtěl bych poděkovat Ing. et Mgr. Miloši Fialovi, Ph.D. Za odborné vedení této práce, pomoc a podnětné rady při její tvorbě. Dále bych chtěl poděkovat všem velitelům složek IZS v Kralupech nad Vltavou za poskytnuté informace a podklady k této práci a také příslušníkům HZS stanice Kralupy nad Vltavou za pomoc při tvorbě této práce.

Abstrakt

Název: Historický vývoj hasičského záchranného sboru v Kralupech nad Vltavou

Cíle: Hlavním cílem této práce je zmapovat historický vývoj hasičského záchranného sboru v Kralupech nad Vltavou a popsat aktuální stav se zaměřením na způsob řízení, personální zajištění a nutné technické vybavení jednotek požární ochrany.

Metody: Byla využita metoda polo strukturovaných rozhovorů s pamětníky a rešerše dostupných historických pramenů

Výsledky: Historický vývoj a popis aktuálního stavu je sledován u celkem pěti složek integrovaného záchranného systému - sboru dobrovolných hasičů Kralupy nad Vltavou, sboru dobrovolných hasičů Kralupy nad Vltavou – Minice, hasičského záchranného sboru stanice Kralupy nad Vltavou, hasičského záchranného sboru podniku Synthos Kralupy nad Vltavou a hasičského záchranného sboru Správy železniční dopravní cesty Kralupy nad Vltavou.

Klíčová slova: hasičský sbor, Kralupy nad Vltavou, integrovaný záchranný systém

Abstract

Title: Historical evolution of fire brigades in Kralupy nad Vltavou

Objectives: The main target of the theses is to map the historical evolution of fire brigades in Kralupy nad Vltavou and to describe their current situation with the focus on the way of controlling, staffing and equipment.

Methods: I used a method of semi-structured interviews with observers and background research of available historical sources.

Results: Historical evolution and description of a current situation is monitored inside five fire brigades - Voluntary Fire Brigade Kralupy nad Vltavou, Voluntary Fire Brigade Kralupy nad Vltavou- Minice, Fire Brigade station Kralupy nad Vltavou, Synthos Fire Brigade Kralupy nad Vltavou and the Fire Brigade of Správa Železniční Dopravní Cesty in Kralupy nad Vltavou.

Keywords: fire brigade, Kralupy nad Vltavou, integrated rescue service system

Obsah

1 ÚVOD	11
2 HISTORIE A VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČESKÉ REPUBLICE.....	12
2.1 Veřejná správa v 16. – 18. století.....	12
2.2 Veřejná správa v 19. – 20. století.....	13
2.3 Veřejná správa v 21. století.....	16
3 VÝVOJ LEGISLATIVY V POŽÁRNÍ OCHRANĚ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	18
3.1 Legislativa požární ochrany v 16. – 18. století	18
3.2 Legislativa požární ochrany v 19. – 20. století	19
3.2.1 Jednotky zajišťující požární ochranu.....	25
3.3 Legislativa požární ochrany v 21. století	32
4 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	35
4.1 Základní složky IZS	35
4.1.1 Hasičský záchranný sbor ČR.....	35
4.1.2 Policie ČR.....	35
4.1.3 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby	36
4.1.4 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje.....	36
4.2 Ostatní složky IZS	36
5 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR.....	38
5.1 Generální ředitelství HZS ČR	38
5.1.1 Organizační struktura GŘ HZS ČR.....	38
5.2 Hasičský záchranný sbor kraje.....	38
5.2.1 Organizační členění HZS kraje	39
5.3 Územní odbor HZS ČR.....	39
5.3.1 Organizační členění	39
5.4 Jednotky HZS kraje.....	39
5.5 Organizace jednotek požární ochrany	40
6 CÍLE, ÚKOLY A METODIKA PRÁCE	42
6.1 Cíle	42
6.2 Úkoly.....	42
6.3 Metody	42
7 KRALUPY NAD VLTAVOU.....	43

7.1 Základní údaje o městě Kralupy nad Vltavou.....	43
7.1.1 Historie města Kralup nad Vltavou	44
7.2 Jednotky hasičských sborů v Kralupech 19. - 20. století	47
7.2.1 Sbor dobrovolných hasičů Kralupy	47
7.2.3 Veřejný požární útvar Kralupy nad Vltavou	52
7.2.4 Závodní požární útvar Kaučuk Kralupy	53
7.2.5 Útvar požární ochrany železnic Kralupy	55
8 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM V KRALUPECH NAD VLTAVOU...	57
8.1 Složky IZS v Kralupech	57
8.1.1 Policie ČR obvodní oddělení Kralupy.....	57
8.1.2 Poskytovatelé záchranné služby	58
8.1.3 HZS ČR Středočeského kraje stanice Kralupy nad Vltavou	60
8.1.4 Jednotky sboru dobrovolných hasičů města Kralup nad Vltavou	60
8.1.5 Hasičský záchranný sbor podniku Synthos Kralupy a.s.....	61
8.1.7 Hasičská záchranná služba SŽDC Kralupy nad Vltavou	63
9 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR STŘEDOČESKÉHO KRAJE	65
9.1 Organizační struktura HZS Středočeského kraje	65
9.1.1 Jednotky HZS kraje	65
9.1.2 Plošné pokrytí jednotkami PO.....	65
9.1.3 Operační a informační střediska kraje	66
9.2 Územní odbor Mělník	66
9.2.1 Stanice HZS Kralupy nad Vltavou	66
10 ZÁVĚR	68
SEZNAM LITERATURY:.....	70
Seznam použitých internetových zdrojů:	71
Seznam příloh:	73

Seznam použitých zkratk:

ASČR – Asociace samaritánů České republiky

CAS – Cisternová automobilová stříkačka

ČSOP - Československý svaz požární ochrany

GŘ HZS - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

HZS ČR - Hasičský záchranný sbor České republiky

HZSP – Hasičský záchranný sbor podniku

Sb. – Sbírký

SPD - Státní požární dozor

SDH podniku – Sbor dobrovolných hasičů podniku

SDHO – Sbor dobrovolných hasičů obce

SPO – Sbor požární ochrany

SPOŽ – Správa požární ochrany železnic

SŽDC – Správa železniční dopravní cest

IZS - Integrovaný záchranný systém

JPO - Jednotka požární ochrany

JSDH - Jednotka sboru dobrovolných hasičů

KOPIS - Krajské operační a informační středisko

MB – Mercedes benz

MU – mimořádná událost

MV - Ministerstvo vnitra

NV – Národní výbor

OPIS - Operační a informační středisko

PO - Požární ochrana

PČR - Policie České republiky

ÚO - Územní odbor

ÚPOŽ – Útvar požární ochrany železnic

Ú. L. – úřední list

VPS – Veřejný požární sbor

VPÚ - Veřejný požární útvar

ZPÚ – Závodní požární útvar

ZZS - Zdravotní záchranná služba

1 ÚVOD

Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. S pravdivostí tohoto přísloví se pravidelně setkávali naši předci a není tomu jinak i dnes. Oheň nám už od počátků poskytoval hlavně světlo a teplo. Ale v okamžiku, kdy člověk nad ohněm ztratí kontrolu, se oheň změní v požár s mnohdy ničivými následky. Ve středověku, v období rozvoje a vzniku měst, se ke stavbám používaly převážně hořlavé materiály a k řadě prací se používal otevřený oheň. Bohužel zacházení s ním se nevyznačovalo přílišnou opatrností a to většinou vedlo ke vzniku neštěstí. V různých kronikách, historických pojednáních a v dalších pramenech se pravidelně dočítáme o ničivých požárech, při nichž padla za oběť řada domů, ulic a někdy i celá města. Velké požáry vedly k tomu, že panovníci či představitelé měst začali vydávat směrnice, jak požárům zabraňovat a jak je hasit. Tyto instrukce se postupem času příliš neměnily, jen byly podrobnější a více se zaměřovaly na předcházení požárů a na postup při zdolávání požárů. K úspěšnému zdolávání vedlo také zjištění, že proti požárům lépe bojují lidé připraveni a vycvičení k jeho likvidaci. To postupem času vedlo ke vzniku prvních sborů, zaměřených na boj s ohněm. Vznik těchto sborů byl také podmíněn rostoucí průmyslovou výrobou. Tímto se od prvních sborů postupně dostáváme přes zakládání dobrovolných jednotek, až k profesionálním jednotkám. Mění se charakter mimořádných událostí a k práci hasičů se kromě požárů přidávají i další činnosti. K tomu se přizpůsobuje i legislativa. Nadále ale hlavní zásadou hasičů zůstává záchrana lidských životů a jejich majetku.

Téma mé bakalářské práce jsem si vybral z důvodu, že léta jsem v oboru požární ochrany zaměstnán. Byla to tedy příležitost podrobněji se seznámit, jak se požární ochrana vyvíjela na našem území a pak také v Kralupech nad Vltavou do dnešní podoby.

V teoretické části nejdříve stručně popíšu etapy historického vývoje veřejné správy v našich zemích od dob Marie Terezie po současnost. Zmíním se o nejdůležitější legislativě, která měla vliv na vývoj požární ochrany v tomto období. Nakonec se zaměřím na organizaci hasičských jednotek od počátku, kdy hašení prováděly cechy s pomocí obyvatelstva, až po dnešní moderní dobu.

V praktické části se zaměřím na město Kralupy. Jak na historii města samotného, tak i na historii hasičských sborů, které ve městě vznikly, působily a působí do dnes.

2 HISTORIE A VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČESKÉ REPUBLICE

Historicky nejstarším prokázaným útvarem na území dnešní České republiky, který by se dal nazývat státem, byla Sámova říše. Tato říše vznikla přibližně v době 624 a rozpadla někdy kolem roku 659. Poté začala vznikat různá knížectví, z nich nejvýznamnější byl pro naše dějiny vznik moravského a nitranského knížectví. Tím vznikla Velká Morava, první centralizovaná raně-feudální monarchie na našem území. Státní moc zde vykonával panovník, který byl i nejvyšším soudním, správním a zákonodárným orgánem. Pro jeho pomoc zde byla panovnicka družina zajišťující záležitosti knížectví. V jejím čele stál kancléř. Knižectví bylo rozděleno na hradní župy. Centrem župy a sídlem správních úředníků byl hrad. Před rokem 900 n. l. se od Velké Moravy postupně začala některá knížectví odtrhávat. V závěru existence velkomoravské říše byla už řada drobných knížectví ovládána knížectvím Čechů, v němž vládl rod Přemyslovců. Ten nakonec sjednotil pod svou vládou celé území Čech. Český stát tak vlastně vznikl rozpadem Velké Moravy. Rod Přemyslovců byl tedy první českou dynastií. Přemyslovci vládli od poloviny 9. Století a v období jejich vlády, kolem 10. století, byly sjednoceny Čechy, připojena Morava a Slezsko. Poté byla uznána i suverenita českého státu (Zlatá bula sicilská). Celé území bylo považováno za majetek panovníka, vznikala tzv. hradská správa. Byla to síť hradů na území státu, kdy hrad byl centrem správy. Po smrti posledního Přemyslovce, se k moci dostávají Lucemburkové. Ti v Čechách vládli od roku 1308 do roku 1437. Po jejich vládě nastupují na Český trůn Habsburkové. (Bugajová, 2009)

2.1 Veřejná správa v 16. – 18. století

Habsburkové a později jejich následovníci vládli českým zemím téměř po čtyři století. Přibližně po sto letech jejich vlády došlo k Stavovskému povstání. To bylo zapříčiněno hlavně mocenskými a náboženskými rozpory mezi stavy a králem. Povstání nakonec vyvrcholilo až bitvou na Bílé hoře, roku 1620. Zde byly stavy poraženy a tato porážka na 300 let zásadně ovlivnila osud českých zemí. Po stavovském povstání byla nastolena absolutistická monarchie. Ta se projevila centralizací úřadů a také značnou byrokratizací státního aparátu. Města prakticky ztratila vliv na chod země a šlechta společně s poddanými byla násilně rekatolizována. Centrum vlády se roku 1624 přemístilo do Vídně, kam se přemístila i česká dvorská kancelář. Ta vlastně byla nejvyšším úřadem českého státu. (Bugajová, 2009)

První náznaky moderního politického a správního systému přicházejí spolu s nástupem Marie Terezie (1740) a poté i jejího syna Josefa II. (1780) na český trůn. Tehdy se vlastně začala formovat i profesionalizovat státní správa. Jejich reformy vedly hlavně k centralizaci, odstranění stavovského vlivu a důslednému napojení řídicích orgánů měst na orgány státní správy. (Bugajová, 2009)

Roku 1848 přichází revoluce. Tu lze považovat za hlavní mezník vzniku moderního systému veřejné správy. Definitivně byla zrušena vrchnostenská správa a byla nahrazena státní správou a samosprávou. Byla vytvořena obec a čtyřstupňová územně správní struktura obec – okres – kraj – země, která přetrvala až do vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 a s malými změnami existovala až do reformy v roce 1949. Roku 1866 bylo vytvořeno Rakousko-Uhersko. Základem státu se stala svobodná obec. V té byly zřízeny obecní orgány (obecní výbor, obecní představenstvo a starosta). Obce se dle počtu obyvatel dělily na města, městyse a vsi. Nejnižší stupeň státní správy představoval okres, v jehož čele stál okresní hejtman. Instituce okresních hejtmanství, od roku 1868, od sebe důsledně oddělila moc správní a moc soudní. (Szaszó, 2010)

Dalším mezníkem ve vývoji našeho státu, ale i celé Evropy byla 1. světová válka. Po roce 1910 se celkově stupňovalo napětí v celé Evropě, ale záminkou pro vznik konfliktu se stal až atentát na plánovaného následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Ten spáchali srbští nacionalisté 28. června 1914 v Sarajevu. Válka vypukla o měsíc později. Jejím výsledkem byl vznik nových státních útvarů, mezi nimi i Československé republiky.

2.2 Veřejná správa v 19. – 20. století

Vznik Československé republiky byl vyhlášen 28. října 1918. Správní uspořádání řešil *zákon Národního výboru československého číslo 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého*. Veškeré do této doby platné říšské i zemské zákony a nařízení prozatím zůstaly v platnosti. Všechny dosud platné samosprávné, státní, župní, zemské, okresní i obecní úřady pak byly podřízeny Národnímu výboru. *Zákonem č. 2/1918 Sb., jimiž se zřizují nejvyšší Správní úřady ve státě československém*. (Szaszó, 2010) Přijetím první československé ústavy *zákonem č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky*. V té byly zakotveny veškeré pravomoci ve státě. Výkonná moc zde náležela vládě. Státní správu pak vykonává prezident republiky, vláda a ústřední orgány státní správy (ministerstva). (Bugajová, 2009)

Ve třicátých letech dochází k nebezpečnému vývoji politické situace a to zejména v Německu. To postupem času vyvolává napětí v celé Evropě a vyústí až k vypuknutí 2. světové války. Ta má za následek i konec první republiky. Dne 1. října 1938 vstoupila v platnost Mnichovská dohoda. Došlo k odtržení sudetského pohraničí a byly přijaty nové ústavní zákony a vyhlášení. Naše území poté obsadila německá armáda (březen 1939). Následovala okupace a vznik Protektorátu Čech a Moravy. Toto území se stává součástí Velkoněmecké říše. Veškerou moc převzal velitel říšské armády a fašistické úřady. Došlo k celkové likvidaci státu a posléze i zbytků okresních a obecních samosprávných orgánů. Místa starostů obsadili němečtí vládní komisaři a od roku 1942 začala většina okresních úřadu úřadovat „jménem Říše“. V Londýně vzniká první exilová vláda jako Československý národní výbor. (Bugajová, 2009)

Po skončení války se exilová vláda vrátila zpět do Československa a opět se ujala vedení státu. Své funkce se ujaly Národní výbory zemské, okresní i místní, které plnily funkci státní správy i samosprávy. Roste ale moc komunistické strany. K převzetí moci jí pomohlo jak vítězství ve volbách roku 1946, tak nakonec i vítězný únor 1948. *Zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení* s účinností od 1. ledna 1949, bylo zavedeno krajské uspořádání. Vznik krajů přinesl i podstatnou reformu okresního uspořádání. Byl zvýšen počet okresů a byly zrušeny soudní okresy. Soudní obvody byly sjednoceny s obecnými okresy. Dne 1. ledna 1949 byla také přijata nová Ústava Československé republiky *zákonem č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky*. Ta zakotvila tříступňovou soustavu národních výborů (místní, okresní, krajské) jako orgánů státní moci a správy. (Szaszo, 2010)

Národní výbory, okresní národní výbory a krajské národní výbory ve stejné podobě fungovaly až do počátku 60. let. V červenci 1960 byl vydán nový *ústavní zákon č. 100/1960 Sb., ústava Československé socialistické republiky*. Tím ukotvil v naší zemi socialismus a byla upevněna vláda jedné stany. Československá socialistická republika byla *zákonem č.36/1960 Sb., o územním členění státu* s účinností dnem 11. dubna 1960, rozdělena na 10 krajů se 108 okresy. Na tento zákon navázal *zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech*. V průběhu dalších let bylo dále posilováno centrální řízení státu a jeho ekonomiky. Toto územní rozdělení přetrvalo až do roku 1990 a v některých aspektech má platnost dosud. (Szaszo,2010)

Další změna v politickém vývoji započala roku 1968 vstupem vojsk Varšavské smlouvy na naše území. Tato vojska pak u nás „dočasně“ zůstala až do 90. let. Tím nastal tvrdý

proces normalizace pod nadvládou KSČ. Přijetím *ústavního zákona č.143/1968 Sb., o československé federaci*, došlo 1. ledna 1969 ke vzniku Československé socialistické republiky, která byla tvořena Českou socialistickou republikou a Slovenskou socialistickou republikou. Mezi jednotlivé republiky byla rozdělena správa veřejných záležitostí. Některé záležitosti byly ve výlučné kompetenci federace, nebo byly ve společné působnosti. To bylo v souladu se *zákonem č.69/1967 Sb., o národních výborech* ze dne 29. června 1967. (Hledíková, 2005)

Další změny, které měly velký vliv na chod státu i na podobu státní správy, přinesl až rok 1989. Ten přinesl nové politické, společenské a ekonomické podmínky, hlavně pak nástup tržní ekonomiky. *Ústavním zákonem č. 135/1989 Sb. kterým se mění ústavní zákon č.100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky*, byl z ústavy odstraněn článek o vedoucí úloze KSČ. Probíhaly převratné změny a to nejen v ústavním zřízení. (Hledíková, 2005)

Počátek změn lze spatřovat v *ústavním zákoně Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů* a především oddělil státní správu od samosprávy, jejichž základem se měla stát právě obec. (Hledíková, 2005)

V roce 1990 byl posílen vliv samosprávy a proběhly nové volby do obecních zastupitelstev. Byl zrušen původní zákon o národních výborech a byl nahrazen *zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)* a *zákonem č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích*. Byla obnovena obecní samospráva a národní výbory na úrovni obcí byly nahrazeny obecními úřady. Novým *zákonem č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících*, byly na úrovni okresů vytvořeny okresní úřady, jako orgány státní správy s všeobecnou působností. Ke dni 31. prosince 1990 byla, *usnesením vlády č. 71 ze dne 7. března 1990, ukončena činnost krajských národních výborů*. Ty zanikly bez náhrady. Jejich kompetence přešly z části na ústřední správní úřady, z části na nové ustavené okresní úřady. (Hledíková, 2005)

Během roku 1992 byla vedena jednání politických reprezentací obou republik, která postupně vedla k rozdělení ČSFR. Federální shromáždění přijalo dne 19. července 1992 *Deklaraci o státní suverenitě Slovenské republiky* a 25. listopadu 1992 *Ústavní zákon*

č.542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní republiky. Tím vznikly dva samostatné státy Česká republika a Slovenská republika. Česká republika vzniká 1. ledna 1993, v den kdy nabývá účinnosti zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky. Ve stejný den nabývá účinnosti i Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. (Hledíková, 2005)

2.3 Veřejná správa v 21. století

Další změny týkající se reformy státní správy nastaly přijetím ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Na jeho základě jich s účinností k 1. lednu 2000 vzniklo celkem čtrnáct. Podoba krajů a jejich orgánů vychází ze zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Krajský úřad zajišťuje plnění úkolů ve sféře samostatné i přenesené. Nad tím dohlíží a kontrolují věcně příslušná ministerstva a další ústřední správní úřady. Na základě zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do krajských zastupitelstev krajů, proběhly v listopadu 2000 první volby do krajských zastupitelstev, které posléze ze svých řad zvolilo členy rady kraje a hejtmány kraje. Konkrétní změny v působnosti správy stanovil obcím, krajům a hlavnímu městu Praha zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze. Tímto se na ně přenesly působnosti z ministerstev a okresních úřadů. Kraje touto cestou získaly kompetence celkem v devíti oborech správy jako například dopravy, životního prostředí a zdravotnictví. (Hledíková, 2005)

Současně se zákonem o krajích byla přijata obdobná právní úprava postavení obcí, zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), která nabyla účinnosti dnem voleb do krajských zastupitelstev 12.11 2000. Jednalo se současně o nahrazení stávajícího zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení). K zásadním změnám patřilo především vymezení tzv. tří typů obcí dle rozsahu přenesené působnosti. (Hledíková, 2005)

Další část reformy veřejné správy se zaměřila na ukončení činnosti okresních úřadů a to zákonem č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech, ty byly zrušeny k 31. prosinci 2002. Jejich kompetence byly přeneseny na nové krajské úřady a z větší části na nově vytvořené obce s rozšířenou působností, a to zákonem č. 314/2000 Sb., o stanovení obcí s pověřeným úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ten nabyl účinnosti 1.

ledna 2003. Namísto původních 77 zrušených okresních úřadů, vzniklo 205 obcí s rozšířenou působností. Tímto způsobem orgány územní samosprávy vykonávaly kromě samosprávy také státní správu v přenesené působnosti. (Hledíková, 2005)

1. května 2004 vstupuje Česká republika do Evropské unie. Jejím vstupem do EU docházelo a dochází k určitým změnám v některých zákonech a nařízeních.

3 VÝVOJ LEGISLATIVY V POŽÁRNÍ OCHRANĚ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Požární legislativa zahrnuje veškeré zákony a vyhlášky týkajících se jak požární prevence, tak i organizaci v boji proti požárům. V naší zemi pocházejí nejstarší zmínky, které vedly k předcházení a následnému boji s požárem, ze 14. století. Například v Praze existoval řád nazvaný „*O pořádku při hašení ohně*“ (Szaszó, 2010). Postupem času se požární legislativa vyvíjela a přizpůsobovala, především rozvoji průmyslu a hospodářství.

3.1 Legislativa požární ochrany v 16. – 18. století

Začátkem 16. století dochází k důležitým hospodářským změnám. S tím souvisí i kladení většího důrazu na požární prevenci. Tehdejší požární nařízení vznikala pro jednotlivá panství, zámky i města, ale většinou se od sebe příliš nelišila. Požární instrukce zůstávají stejné jako v předchozích letech, jen se dočkaly větších podrobností. Nejpodrobnější řády měla velká města, například města pražská (1611,1636,1678), Chrudim (1510), Kutná hora (1559,1673), Jihlava (1613) nebo Brno (1667). Požární nařízení obsahovala jak instrukce, tak i stanovy a způsob vyhlášení poplachu. Řešila povinnosti občanů při zdolávání požáru nebo zákazy některých činností, které by mohly požár způsobit. Řízení hasebních prací a dodržování předepsaných povinností měli na starost představitelé měst a obcí. (URL₁)

Požární řády vydávané v 18. století, byly spíše lokálního charakteru. Ke vzniku celozemského řádu došlo až díky jedné z reforem Marie Terezie. 21. srpna 1751 vznikl „*Řád k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny markrabství moravského*“, byly sjednoceny předchozí požadavky na předcházení požárům. Později byly pro Čechy vydány dva patenty. Dne 3. února 1755 *pro královská města pražská* a 22. září 1755 *pro venkov*. Ve slezském vévodství bylo toto nařízení zveřejněno 27. března 1756. Tyto patenty obsahovaly již dokonalejší organizační a preventivní opatření. Byly tak vytyčeny veškeré tehdejší povinnosti obyvatel pro boj s požáry. Najdeme zde nařízení, jak vyhlásit poplach při požáru, kdo má požár hasit, kdo má řídit hasební práce, ale i jaké tresty hrozily za neuposlechnutí těchto nařízení. Důraz byl nově kladen na sousedskou výpomoc a také výpomoc mezi obcemi. Hasebních prací se také musel účastnit alespoň jeden člověk z každého domu. (Szaszó, 2010)

V reformách dále pokračoval i Josef II. Roku 1785 byl vydán *Požární předpis pro Čechy, Moravu a Slezsko*, v roce 1787 pak *Požární řád pro markrabství moravské a vévodství slezské*. Tyto řády obsahovaly již dokonalejší organizační a preventivní opatření, dále požadavky na zajištění a následné péče o hasící techniku a nářadí. Řády také podrobněji definovaly úkoly obyvatel nebo řemeslníků. Odpovědnost za plnění těchto řádů měly správní úřady, což byly magistráty, vrchnosti a také řemeslnické cechy. Řády byly postupem času dále zpřesňovány a doplňovány o nejrůznější vyhlášky a oběžníky. (Szaszó, 2010)

3.2 Legislativa požární ochrany v 19. – 20. století

Počátkem 19. století dochází k prudkému rozvoji hospodářství a průmyslu. Tento rozvoj si vyžaduje nový odborný způsob pro boj s požáry. Už nebylo možno zdolávat požáry jen s pomocí obyvatelstva a cechů a bylo třeba tuto činnost lépe organizovat. Ve druhé polovině 19. století tedy začíná období organizované hasičské činnosti. Zakládání dobrovolných hasičských sborů ovlivnily především říšské zákony č. 134/1867 ř. z., o *právě spolčovacím* a č. 135/1867 ř. z., o *shromažďovacím právu* z roku 1867. (URL₁)

Pro vznesení určitého řádu do požární ochrany byly vydány následující zákony: Pro Slezsko zákon č. 20 Slezského zemského zákoníku ze dne 2. února 1873, vydávající *řád policie ohně pro vojvodství Slezské*, (novelizován v letech 1898 a 1913). Pro Moravu zákon č. 35 Moravského zemského zákoníku ze dne 5. dubna 1873 platný pro markrabství Moravské, kterým se vydává *řád policie požárové a řád hasící*. Pro Čechy zákon č. 45 Českého zemského zákoníku ze dne 25. května 1876, kterým se vydává *řád policie v příčině ohně pro království České*. V této době spadala dle těchto zákonů požární ochrana do samostatné působnosti obcí. Obce také za požární ochranu nesly náklady s ní spojené. Zřízení hasičských sborů se určovalo dle velikosti obce, počtu budov. Popřípadě si i menší obec mohla zřídit hasičský sbor, jestliže k tomu měla potřebné finanční prostředky. V menších obcích, kde bylo méně než dvacet domů, se obecním výborem vydával řád hašení. Ten přesně udával úkoly jednotlivým osobám. Obce s více než padesáti domy, zřizovaly dobrovolné spolky, které byly financovány jak z dobrovolných příspěvků, tak i částečně z příspěvků obce samotné. Obce s více než stovkou domů už měly za povinnost zřídit vlastní sbor vybavený navíc vlastní stříkačkou i věcnými prostředky. Hasičské sbory zřizovaly i velké podniky a továrny, ve kterých bylo požární riziko. Všechny potřebné kompetence, včetně vydávání instrukcí pro činnost hasičů, měl starosta obce, případně zvláštní komisaři, které zřizoval obecní

výbor. Starosta obce měl za povinnost zabezpečení prohlídek s využitím některých oborů, například kominíci (kontrola komínů) nebo stavařů (kontroly staveb). Na výzvu starosty byl také každý povinen poskytnout při požáru osobní nebo věcnou pomoc. Předpisy řešily i ukládání trestů, jak za jejich porušování, tak i za neposkytnutí již uvedené osobní pomoci. Řešen byl i způsob ohlášení požáru. (Szaszó, 2010)

Tyto dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení vlády, stejně jako ostatní zákony upravující otázky požární ochrany, zůstaly prozatím v platnosti, a to i po vzniku Československé republiky. Zachovány byly tzv. *recepčním zákonem č.11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého*. (Szaszó, 2010)

Požární ochrana v protektorátu byla organizována podle zákonů z 19. století. Tyto zákony platily na území protektorátu ještě určité období. Některá ustanovení byla upravována novými zákony a nařízeními nebo různými výnosy a opatřeními. Nejdůležitějším právním předpisem tohoto období bylo *vládní nařízení ze dne 18. prosince 1941 č. 30/1942 Sb., o věcech požární ochrany*, které nabylo účinnosti dne 1. ledna 1942 a zrušilo předcházející tři zemské zákony. Dle nařízení byly stanoveny úkoly hasičských sborů a bylo provedeno i jejich rozdělení. Obce mohly v oblasti požární ochrany vydávat místní předpisy, které podléhaly schválení dohlédacího úřadu. Úkolem obcí bylo udržování věcných prostředků. Odborným dohledem v oboru požární ochrany nad obcemi, hasiči a jejich svazy, byl ze zákona pověřen ministr vnitra, jehož výkonným orgánem byl hlavní požární ředitel. (Szaszó, 2010)

Po konci války byly německé hasičské sbory zrušeny dekretem prezidenta republiky a jejich vybavení připadlo původním českým hasičským sborům. To potvrdil *dekret presidenta republiky č. 81 z 25. září 1945, o některých opatřeních v oboru spolkovém*. Došlo k převzetí některých protektorátních právních předpisů a to *zákonem č.195/1946 Sb., o používání předpisů z doby nesvobody*. Jedním z nich bylo i *Vládní nařízení č.30/1942 Sb., o věcech požární ochrany*, podle kterého vznikaly po válce další placené hasičské sbory. Úkol státu v tomto období se zaměřoval hlavně na udržování pořádku a požární bezpečnosti. K tomu byl vydán *výnos Ministerstva vnitra z 24. září 1947 č. 1200-19/9-47-2-Vb/2 Organizace a výkon veřejné požární bezpečnostní služby u Sboru národní bezpečnosti*. Úkoly a výkon státní správy v oblasti požární ochrany se řídil *vládním nařízením č.229/1947 Sb., jímž se vymezují úkoly národní bezpečnosti*, kam patřila i policie požární a věci hasičstva a dále pomoc při živelních pohromách.

Placeným hasičským sborům se v tomto období začalo říkat Stráž požární bezpečnosti. (Szaszo, 2010)

V polovině roku 1950 došlo k zásadní změně na Ministerstvu vnitra. Bylo rozděleno na dva samostatné resorty, Ministerstvo národní bezpečnosti a Ministerstvo vnitra. *Vyhláškou Ministerstva vnitra a Ministerstva národní bezpečnosti č.448/1950 o podrobnějším vymezení působnosti ministerstva vnitra a národní bezpečnosti*, byla do působnosti Ministerstva vnitra zařazena požární ochrana i civilní obrana. Na ministerstvu a příslušných národních výborech byly vytvořeny nová velitelství požární ochrany. (Szaszo, 2010)

Nutnost přijetí nového zákona, který by nahradil původní protektorátní vládní nařízení, vedlo k vydání *zákona č.62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami* (dále jen „zákon č.62/1950 Sb.“). Zákon měl i spoustu upravujících vyhlášek, předpisů a dalších různých nařízení. Nepamatoval ale na prevenci před požáry. Ta byla spíše záležitostí stavebních předpisů. Zákon již předpokládal sdružování občanů v hasičských spolcích, které dosud bylo organizováno podle zákona z roku 1867 a to do 1. října 1951, kdy nabyl účinnosti *zákon č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních*. Zákonem č.62/1950 Sb. byly úkoly veřejné správy převedeny na národní výbory. Ty měly na starost zabezpečení vybavenosti sborů a také zajištění školení příslušníků. Nejvyšší dohled a řízení požární ochrany spadá pod ministerstvo vnitra. To spolu s národními výbory všech stupňů má právo vydávat obecné právní předpisy a nařízení související s požární ochranou, po předchozím schválení nadřízeným orgánem. Základní povinnosti občanů při zpozorování požáru, poskytnutí pomoci při jeho zdolávání a poskytování osobní či věcné pomoci, řešilo *nařízení vlády č.135/1950 Sb., o organizaci ochrany před požáry a jinými živelnými katastrofami*. Dle tohoto nařízení bylo úkolem národních výborů dohlížet na zamezování vzniku požárů a zajišťovat jejich zdolávání za pomoci hasičstva i obyvatelstva. Jako prevence k předcházení vzniku požárů, byly každoročně místními národními výbory prováděny pravidelné prohlídky. Ty měly za úkol zjistit, zda jsou zachována všechna opatření zamezující vzniku požáru. Pokud se při prohlídkách objevily nedostatky, musely být za dohledu národních výborů odstraněny. Podrobné řešení těchto prohlídek upravila *vyhláška Ministerstva vnitra č.61/1950 Ú.l., o požárních prohlídkách*. (Szaszo, 2010)

K zásadní reorganizaci požární ochrany dochází zejména v souvislosti s přijetím *zákona č. 35/1953 Sb., o státním požárním dozoru a požární ochraně*, který nabyl účinnost 1. ledna 1954. Společně s tímto zákonem nabylo účinnosti *nařízení vlády číslo 95/1953 Sb., o organizaci státního požárního dozoru a požární ochrany*, které podrobněji určovalo úkoly jednotlivých orgánů odpovědných za požární ochranu. Podle zákona měly hlavní odpovědnost za požární ochranu národní výbory, orgány státního požárního dozoru (dále jen „SPD“) a ministr vnitra. Ministr vnitra řídil požární ochranu prostřednictvím SPD. Mohl také vydávat obecně právní předpisy potřebné k zajištění požární ochrany. Ministerstvo vnitra dále vykonávalo požární ochranu prostřednictvím správ a inspekcí SPD v krajích a okresech. Ty byly organizační složkou aparátu příslušného krajského, okresního nebo městského národního výboru. Orgány SPD byly vydávány směrnice, pokyny a prováděny kontroly protipožárních opatření. Dbalo se také na organizaci a akceschopnost jednotek požární ochrany. Byla povinnost provádět kontroly z hlediska požární ochrany a požadovalo se odstraňování závad, které by vedly k nebezpečí vzniku požáru. K úpravě těchto postupů byla vydána *vyhláška Ministerstva vnitra č. 385/1953 Ú.l., o prováděných kontrolách orgánů státního požárního dozoru a o řízení při ukládání pokut těmito orgány*. (Szaszo, 2010)

Od roku 1957 jsou orgány SPD začleněny do odboru pro vnitřní věci národních výborů. Podle své působnosti jsou přejmenovány na krajské, městské a okresní nebo obvodní inspekce požární ochrany. (Lejsek, 2013)

V této době se také začala vyvíjet myšlenka na decentralizaci státní správy a na posílení významu národních výborů. Cílem mělo být zjednodušení a zhospodárnění státní správy. Některé pravomoci by pak mohly být svěřeny i společenským organizacím. Tyto myšlenky bylo nutné zakotvit do právních předpisů, a tak byl dne 17. dubna 1958 schválen nový *zákon č.18/1958 Sb., o požární ochraně*. Ten byl promítnut také do *prováděcí vyhlášky Ministerstva vnitra č.106/1959 Sb., o organizaci požární ochrany*. Tento zákon zrušil organizaci SPD a stanovil odpovědnost za požární ochranu národním výborům a jejich výkonným orgánům, které ji zabezpečovaly za pomoci dobrovolných organizací, zejména Československého svazu požární ochrany (dále jen „ČSPO“). Řízení PO a dozor nad ní nadále připadal ministerstvu vnitra, k dalším úkolům ministra patřilo vydávání předpisů, stanovení požadavků a řešení všech dalších činností s ní spojených. Při těchto činnostech ministerstvo spolupracovalo s ČSOP. Jako svůj poradní orgán mohlo ministerstvo zřídit technickou radu požární ochrany ze zástupců

ústředních a jiných úřadů a orgánů a členů ČSPO. Svaz také spolupracuje s národními výbory, jejich výkonnými orgány, ostatními orgány a závodům v boji proti požárům. Dále spolupracuje při zakládání dobrovolných jednotek a podílí se na jejich výcviku a školení. Organizuje domovní požární hlídky a provádí jejich školení. Výkonné orgány národních výborů řídily, organizovaly a kontrolovaly PO ve svých obvodech, vydávaly obecné právní předpisy a k předcházení požárům činily všechna potřebná opatření. Při zjišťování příčin vzniku požáru mají výkonné orgány oprávnění využít všechny pravomoci, které jsou k tomuto účelu dané zákonem. (Szaszó, 2010)

V průběhu 60. let minulého století, gradovaly nedostatky na úseku PO. Docházelo ke snižování početního stavu příslušníků Veřejných požárních sborů, kázeň a disciplína v jednotkách PO upadala, nedostávalo se finančních prostředků. V důsledku toho nedocházelo ke zřizování nových požárních stanic a zbrojnic, požární technika nebyla obnovována a tím docházelo ke snižování akceschopnosti jednotek PO. Tyto negativní skutečnosti postupně vedly k rozhodnutí o změně organizace požární ochrany. (Lejsek, 2013)

Rozkazem náčelníka Hlavní inspekce PO č. 3 ze dne 30. března 1966, na základě *usnesení vlády č. 93 ze dne 12. března 1966, o novém uspořádání PO*. Došlo ke zřízení vojensky organizované složky PO, kterými jsou:

- *Hlavní inspekce PO v rámci ministerstva vnitra*
- *Krajské inspekce PO*
- *Krajské veřejné PO*
- *Městská inspekce PO Hlavního města Prahy*
- *Útvar PO hl. m Prahy*
- *Městské inspekce PO v Brně, Ostravě, Plzni a Bratislavě*
- *Okresní inspekce PO*
- *Okresní veřejné PO (Lejsek, 2013)*

Po vzniku federativního uspořádání státu v roce 1969 přešla PO do kompetence republik. PO tedy zabezpečovala Ministerstva vnitra obou republik, MV ČSR a MV SSR. Stejně tak zůstává správa PO na národních výborech všech stupňů a to v souladu se *zákonem č.69/1967 Sb., o národních výborech*.

V souladu se zákonem č. 69/1967 Sb., o národních výborech a nařízením vlády ČSR č. 135/1971 Sb., o zřizování odborů národních výborů, byly zřízeny zvláštní orgány s postavením na úrovni odborů s názvy:

- *Krajská inspekce PO*
- *Městská inspekce PO hl. města Prahy*
- *Městská inspekce PO Plzeň, Brno, Ostrava,*
- *Okresní inspekce PO (Lejsek, 2013)*

Toto uspořádání orgánů PO trvalo až do 30. června 1986. Česká národní rada dne 17. prosince 1985 schválila zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (dále jen „zákon o PO“), který nabyl účinnosti dne 1. července 1986. Zákon vytváří podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech. Stanovuje povinnosti orgánů, organizací a občanů, upravuje působnost orgánů státní správy na úseku požární ochrany i postavení a povinnosti jednotek PO. Orgány státní správy na úseku PO jsou Ministerstvo vnitra a národní výbory. Zákon je i přes své novelizace v platnosti až do dnešní doby. (Lejsek, 2013)

Na základě zákona o PO, stanovil Ministr vnitra ČSR počínaje dnem 26. 8. 1987, novou organizaci Sboru požární ochrany. Byly vytvořeny Správy a útvary Sboru PO:

- *Ministerstvo vnitra – Hlavní správa Sboru PO.*
- *Krajské národní výbory – krajská správa Sboru PO, obvodní správy Sboru PO, Útvar Sboru PO hl. m. Prahy.*
- *Národní výbory měst Brna, Ostravy, Plzně – městská správa Sboru PO, městský útvar Sboru PO.*
- *Okresní národní výbory – okresní správa Sboru PO, okresní útvar Sboru PO.*
(Lejsek, 2013)

Začátkem devadesátých let 20. století nastala pro PO spousta změn. Změny politické, společenské, ekonomické, nástup tržní ekonomiky a navíc i nárůst počtu výjezdů s širokou škálou mimořádných událostí. Na všechny tyto změny musela reagovat legislativa PO. (Szaszó, 2010)

Zásadním rozhodnutím, které se promítlo do činnosti Sboru PO, bylo *usnesení vlády 246/1993 Sb., ze dne 19. května 1993 k Integrovanému záchrannému systému* (dále jen IZS) a novela *zákona č. 254/1994 Sb., o okresních úřadech*, kterou bylo MV pověřeno usměrňováním činnosti IZS. (Lejsek, 2013)

Dne 1. ledna 1995 nabyla účinnosti podstatná změna zákona o PO a to novelizace *zákonem č. 203/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona č. 425/1990 Sb.* Novelizace vytvořila novou kategorii fyzických osob vykonávajících podnikatelskou činnost a na tyto osoby se nově vztahovala povinnost, která se do této doby týkala jen organizací. Orgány státní správy byly nadále Ministerstvo vnitra a okresní úřady. Úkoly státní správy vyplývající z tohoto zákona plnily v přenesené působnosti i obce. Místo Sboru požární ochrany vznikl Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“). V čele ředitelství HZS ČR je vrchní požární rada České republiky a úkoly na úrovni okresů plní okresní požární rada. Novelizace řešila i pracovněprávní vztahy příslušníků a občanských pracovníků u nově vzniklého HZS. (Szaszo,2010)

3.2.1 Jednotky zajišťující požární ochranu

Počátkem 19. století dochází k prudkému rozvoji hospodářství a průmyslu. Tento rozvoj si vyžaduje nový odborný způsob pro boj s požáry. Už nebylo možno zdolávat požáry jen s pomocí obyvatelstva a cechů a bylo třeba tuto činnost lépe organizovat. Roku 1859 byly cechy zrušeny a bylo proto třeba vytvořit nový systém PO, který by cechy nahradil. (Svobodová, 2011) V druhé polovině 19. století tedy začíná období organizované hasičské činnosti. Zakládání dobrovolných hasičských sborů ovlivnily především říšské zákony *o právu spolčovacím a shromažďovacím* z roku 1867 a později *Řády policie požárové*. (URL₁)

Dle *řádů policie požárové* spadala PO do samostatné působnosti obcí. Obce také za požární ochranu nesly náklady s ní spojené. Zřízení hasičských sborů se určovalo dle velikosti obce a počtu budov. Popřípadě si i menší obec mohla zřídit hasičský sbor, měla-li k tomu potřebné finanční prostředky. Obce s více než padesáti domy si zřizovaly dobrovolné spolky, které byly financovány jak z dobrovolných příspěvků, tak i částečně z příspěvků obce samotné. Obce s více než stovkou domů už měly za povinnost zřídit vlastní sbor vybavený navíc vlastní stříkačkou i věcnými prostředky. Hasičské sbory zřizovaly i velké podniky a továrny, ve kterých bylo požární riziko.

Rozlišovalo se hasičstvo placené a dobrovolné, kdy hasičstvo placené byli zaměstnanci obce nebo podniku. (Szaszó, 2010)

První placený hasičský sbor zřídil 16. srpna 1853 pražský magistrát a to z 30 metařů. Po výcviku zůstávali nadále metaři, byli jen navíc označeni červenou páskou na rameni. Až v roce 1857 přestali mít povinnost zametat ulice a věnovali se pouze hašení. Věnovali se také provádění výcviků v jiných hasičských sborech. (URL₂) V dalších letech vznikaly placené hasičské sbory v Brně 1864, Českých Budějovicích 1866 a v Plzni 1892. (Szaszó, 2010)

Rozvoj průmyslu ve druhé polovině 19. století si vynutil zvýšení požární bezpečnosti v některých továrnách a podnicích. Začaly vznikat tovární hasičské sbory. Historie prvních závodních hasičských sborů sahá až do roku 1852, byly tedy starší než sbory placené. Jako první byl hasičský sbor uhelného dolu Heinrichs-Gluck Zeche (důl Evžen). Nejvíce jich bylo v továrnách vyrábějící spotřební zboží (textilní, sklářské, nábytkářské), kde existovalo i největší požární nebezpečí, a to zejména na Ašsku, Broumovsku, Tanvaldsku. Tyto sbory však byly ještě zřizovány jako dobrovolné. Většina továrních sborů byla německých nebo měla německé vedení. Některé z profesionálních závodních hasičských sborů, které vznikaly na přelomu 19. a 20. století nebo v průběhu 20. století v závodech, jako např. Vítkovické železárny, Škoda Mladá Boleslav, Spolana Neratovice atd., přetrvávají dodnes. (Szaszó, 2010)

Z důvodu požárního nebezpečí na železnicích byly i zde zřízeny hasičské sbory. Ty byly zřizovány pouze ojediněle ve větších provozovnách. Tyto sbory byly až do roku 1952 pouze dobrovolné. Některé placené drážní hasičské sbory byly v té době zařazeny jako součást Ozbrojené stráže železnic a od roku 1953 už drážní sbory vznikaly jako samostatné jednotky PO. V roce 1995 se pak sbory v rámci ČD sjednotily a staly se samostatnou organizační složkou. (URL₁)

V menších městech, kde nebyly prostředky pro vytvoření placeného hasičského sboru, docházelo postupně ke sdružování nadšenců, kteří vytvářeli první dobrovolné hasičské sbory. Tito nadšenci věnovali svůj volný čas i nemalé prostředky službě a pomoci spoluobčanům nejen při boji s požáry, ale i při jiných mimořádných událostech. Zakládání dobrovolných hasičských sborů mělo také velký význam pro národní cítění a vlastenectví. Shromáždění a cvičení hasičů byla nejen příležitostí k přípravě lidí pro boj proti požárům, ale byla využívána k rozvoji národního života nebo ke zvyšování

vzdělanosti. První dobrovolné sbory v našich zemích vznikaly podle německého vzoru. První vznikl roku 1854 v Zákupech, další v roce 1861 v Liberci a úplně první český sbor dobrovolných hasičů byl založen v roce 1864 ve Velvarech. Časem vznikaly i další sbory v dalších městech a obcích. (URL₁)

Jednotlivé hasičské sbory se spojovaly v župní a okresní hasičské jednoty anebo ve spojené hasičské sbory. V čele hnutí stálo Sdružení dobrovolného hasičstva slovanského v Rakousku, poté Sdružení hasičstva slovanského v mocnářství Rakousko-Uherském a to až do roku 1919, kdy byla činnost tohoto sdružení zastavena. Ustavující schůze nového *Svazu dobrovolného hasičstva československého* se uskutečnila dne 21. prosince 1919 v Brně. Svaz sdružoval zemské hasičské jednoty Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. Od roku 1920 bylo svazem schváleno zřízení samaritánské služby, která se tak stala součástí všech hasičských sborů. Tak tomu bylo až do 1. července 1950, kdy se samaritánská služba vrátila zpět pod Československý červený kříž. (Szaszó, 2010)

Od druhé poloviny 19. století až do druhé světové války ležela hlavní odpovědnost za hašení požárů výhradně na dobrovolných hasičských sborech měst a obcí. (Szaszó, 2010)

Úspěšné hašení požárů záviselo nejen na zdokonalování organizace při hasebních pracích, ale i na rozvoji a zdokonalování hasičské techniky. Hasičské nářadí se vyvíjelo po několik staletí přes jednoduché prostředky až po dnešní moderní techniku. Jedním ze zásadních pokroků byl vynález stříkačky a požárních hadic. Ty nahradily původní způsob hašení poléváním z různých nádob a zdokonalily a zrychlily průběh hasebních prací. Dalším mezníkem byl vynález parního stroje, který byl později využit k výrobě parní stříkačky. K dalšímu vylepšení přispěl vynález spalovacího motoru, který postupem času mobilizoval požární techniku a ukončil éru koňských povozů. (Szaszó, 2010)

Začátek 20. století znamenal pro rozvíjející hasičskou činnost značné ochromení. Důvodem bylo vypuknutí 1. světové války a nutnost narukování i většiny členů právě se rozvíjejících hasičských sborů. (URL₁)

Dalším mezníkem, který měl vliv na vývoj hasičstva, bylo podepsání Mnichovské dohody. Začátek 2. světové války, povinnost narukovat a následná mobilizace 23. září 1938 způsobila značné oslabení hasičských jednotek, které trvalo až do demobilizace 20. října 1938. Během 2. světové války ale nadále hasičské hnutí upadalo. Pro okupanty

totiž bylo, jako silně vlastenecké hnutí, značně nepohodlné. Mnoho hasičů také skončilo v koncentračních táborech nebo nacistických kriminálech. Činnost hasičů tak byla omezena pouze jen na PO. Veškeré kulturní nebo společenské akce byly nepřipustné. I tak ale nadále vznikají nové hasičské sbory. V době okupace byly jednotky stále rozděleny na placené, dobrovolné a závodní a spadaly do působnosti ministerstva vnitra, hasičstvo z povolání bylo zařazeno do jednotné struktury tzv. *Požární policie*. V důsledku rostoucího ohrožení, způsobeného bombardováním, byly okupanty od roku 1942 vytvořeny jednotky protiletectvé obrany. Tyto jednotky, tvořené dobrovolnými hasiči, byly rozmístěny po městech a hlídkovaly proti vzdušnému napadení. Téhož roku byl vytvořen *Pluk požární policie Čechy a Morava*. Členy pluku byli bývalí četníci, příslušníci finanční stráže nebo důstojníci. Jeho řízení, stejně jako výcvik, měly na starosti říšské úřady. Technicky byl velmi dobře vybaven a také jeho příslušníci prošli odborným výcvikem. Jednotky byly rozmístěny do určitých měst po celém Protektorátu a na starosti měly hlavně likvidace rozsáhlých požárů. Po válce byl tento pluk rozpuštěn. (Szaszó, 2010)

Konec války znamenal i konec německých hasičských sborů (zákonem o národní správě, vydaný dekretem prezidenta republiky dne 19. května 1945). Majetek protektorátních sborů byl předán do rukou českých hasičských sborů (*dekretem prezidenta republiky č. 81 ze dne 25. září 1945*). Ve větších městech vznikají placené hasičské jednotky a závodní hasičské sbory, ještě na základě protektorátního *vládního nařízení č. 30/1942 Sb., o věcech požární ochrany*. Hasičské sbory jsou zřizovány a financovány nově vytvořenými národními výbory (*vládní nařízení č.4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů z 5. května 1945*). Spolu s poválečným rozvojem činnosti se ve sborech obnovovala činnost vrcholných orgánů československého hasičstva. V říjnu 1945 byl založen *Svaz československého hasičstva*, který se stal jednotnou organizací pro celé území státu. (Szaszó, 2010)

Na vývoj a rozvoj národního hospodářství v Československu po 2. světové válce reagovala požární ochrana v 50 letech reorganizací v podobě zákona č. 62 / 1950 Sb. Výkonným orgánem národních výborů při provádění požární ochrany byly hasičské sbory z povolání, dobrovolné a závodní. Jejich úkolem bylo zdolávání požárů, nehod, ale i živelných katastrof. Zřizování sborů a veškeré náklady související s činností měly na starosti národní výbory, u závodních sborů pak závod. Hasičstvo dobrovolné se zřizuje v každé obci, v níž není dostačující počet hasičstva z povolání. Hasičstvo

z povolání se zřizuje v obcích s více než 50 000 obyvateli, místním NV a v ostatních případech rozhoduje o jejich zřízení krajský nebo okresní NV. Hasičstvo závodní zřizuje závod ze svých zaměstnanců ve spolupráci s okresním NV. Ten určí počet jejich příslušníků a v případě potřeby i jejich povolání při zásahu mimo závod. Organizaci hasičstva a jejich činnost upřesnilo *vládní nařízení č.135/1950 Sb., o organizaci ochrany před požáry a jinými živelnými katastrofami*. Byly stanoveny podmínky pro přijetí příslušníka do hasičské služby, druhy jednotek a pravidla vzájemné pomoci mezi nimi. To vše určovalo právní postavení příslušníků při výkonu služby. (Szaszó, 2010)

V padesátých letech se u placených a částečně i u dobrovolných jednotek objevil určitý polovojskový charakter výkonu služby. Vyznačuje se například nošením stejnokroje, označení hodností, existence služebního a disciplinárního řádu nebo prosazováním prvků podřízenosti a nadřízenosti. V této podobě, upravován legislativou, tento charakter výkonu služby funguje do současnosti. (Szaszó, 2010)

Na I. celostátní konferenci československého hasičstva konané ve dnech 15. a 16. března 1952 v Praze, došlo ke změně názvu na *Československý svaz požární ochrany*. Nově se členům sborů začalo říkat *požárníci*. Roku 1951 došlo k převzetí vlády nad dobrovolnými organizacemi státem. Ten je prakticky kontroluje a řídí pomocí ministerstva vnitra a národních výborů (zákonem č. 68 / 1951 Sb.). Úkolem ČSPO bylo spolupracovat s národními výbory a jinými státními orgány v boji proti požárům, popularizovat otázky PO mezi občany a také spolupracovat při zřizování nových jednotek PO, odborně je připravovat nebo získávat občany pro činnost v požárních hlídkách. Další podstatná činnost byla při provádění branné výchovy podle *zákona č.92/1951 Sb., o branné výchově*. (Szaszó, 2010)

Pro další etapu rozvoje profesionálních sborů byl důležitý *zákon č. 35/1953 Sb. o státním požárním dozoru a požární ochraně*. Výkonnými orgány PO nadále zůstávají veřejné a závodní jednotky. Výkon jejich služby, jejich výcvik, vnější označení a kázeňské poměry, popřípadě i služební a pracovní poměry upravil vyhláškou ministr vnitra. Náklady na zřízení a udržování veřejných jednotek PO hradily okresní NV, které je měly ve své působnosti. U závodních jednotek PO hradily náklady příslušné závody. *Veřejné dobrovolné požární sbory* zřizoval místní národní výbor a *závodní dobrovolné požární sbory* daný závod. Zřizují se především tam, kde nebyl žádný požární sbor nebo požární útvar. Děje se tak dle pokynů příslušné okresní inspekce. Ta stanovila jak počet členů, tak i vybavení těchto sborů. Vznik sborů probíhal ve spolupráci s ČSPO. *Veřejné*

požární sbory z povolání byly zřizovatelem a nadřízeným orgánem pro okresní inspekce SPD. Krajská rada NV na návrh krajské správy SPD určila místo jejich vzniku a početní stavy. Zřizovatelem *závodního požárního sboru z povolání* byl závod, a to po dohodě s ústřední správou SPD a se souhlasem rezortního ministerstva, které určilo počet příslušníků těchto sborů. (URL₃)

K přípravě nových příslušníků hasičských sborů a posléze k dalšímu zvyšování jejich odbornosti v podobě specializačních kurzů, vznikala v letech 1949 – 1950 krajská učiliště PO. Učiliště sloužila profesionálním, tak i dobrovolným hasičům. V 60. letech byly *zákonem č. 18 / 1958 Sb., o požární ochraně*, postupně tato učiliště rušena. Vzdělávání příslušníku v oboru PO však bylo nezbytností. MV proto roku 1967 zřizuje školu PO ve Frýdku-Místku. Tato škola v současnosti funguje jako Střední odborná škola PO a Vyšší odborná škola PO MV. Dále vznikají i další odborná učiliště. Byla to učiliště v Uherském Brodě (1977), které bylo roku 1985 přemístěno do Brna a dále učiliště ve Frýdku-Místku (1978), Borovanech (1981) a v Chomutově (1993). Poslední dvě učiliště jsou v současnosti zrušena. (Szaszó, 2010)

Podle zákona *č.18/1958 Sb., o požární ochraně*, mezi výkonné složky PO nadále patří veřejné a závodní jednotky. *Veřejné požární útvary* spadaly pod městské případně okresní NV. *Závodní požární útvary* byly orgány závodu a plně spadaly do jeho kompetencí. Režim výkonu služby příslušníků požárních útvaru byl nadále vojenský s upřesněním ministerstva vnitra ve spolupráci s ministerstvem národní obrany. *Veřejné Požární sbory* byly dobrovolné a zřizoval je výkonný orgán místních NV z členů Československého svazu PO. *Závodní požární sbory* byly orgány závodu zřízeny vedením závodu a sestaveny nejčastěji z členů svazu. (Szaszó, 2010)

Od počátku roku 1960 vstoupila v platnost nová územní reorganizace, rozdělení krajů a okresů (zákon č.36/1960 Sb.). To mělo pochopitelně dopad na rozčlenění větších hasičských celků. (Szaszó, 2010)

Na základě *usnesení vlády č. 93/1966 Sb., o novém uspořádání požární ochrany* došlo ve všech krajských městech ke zřízení krajských veřejných požárních útvarů (dále jen „VPÚ“), které prováděly speciální zásahy na celém území kraje. Do roku 1989 pak docházelo k zřizování okresních VPÚ a to v místech kde do té doby zřízeny nebyly. Než tyto útvary byly zřízeny (z finančních důvodů), byla v některých okresech ustavena

tzv. detašovaná pracoviště s nejnütnějším početním stavem. Tyto útvary PO byly podřízeny příslušným národním výborům. (Szaszó, 2010)

Dobudování sítě VPÚ ve všech okresech republiky bylo velmi náročnou záležitostí. Jako problém se v první řadě ukázala dislokace jednotek PO. Z finančních důvodů nebylo možné vybudovat nové stanice pro jednotky okresních VPÚ. Prozatímním řešením tedy bylo umístění těchto jednotek do objektů obývaných dobrovolnými hasiči. To sebou ale přineslo několik komplikací. Nedostatek místa pro techniku, náročný provoz nebo zvýšené nároky na ubytování byly jen některé z problémů. (Szaszó, 2010)

Začátkem 70. let se začal měnit charakter nasazení hasičských jednotek. Kromě zásahů u požárů se k činnosti hasičů přidávají technické zásahy. Jednotky svou akceschopností postupně nahrazovaly některé druhy technických služeb a přebíraly stále větší kompetence v oblasti přípravy státu a jeho orgánů na mimořádné události. S těmito změnami souvisí i vývoj technického vybavení hasičských jednotek. V současné době tedy k hasičské činnosti, kromě hašení požárů, patří i zásahy u dopravních nehod, odstraňování nebezpečných stavů nebo spolupráce s jinými jednotkami při záchranných pracích. (URL₁)

Kvůli těmto skutečnostem bylo nutné přizpůsobit právní úpravu a organizaci. Proto byl v roce 1985 vydán nový zákon č.133/1985 Sb., o požární ochraně. Ten mj. zřizuje Sbor požární ochrany spadající pod ministerstvo vnitra. Útvary požární ochrany zřizované krajskými a okresními národními výbory byly složeny z příslušníků, zatímco závodní požární útvary byly složeny ze zaměstnanců. *Dobrovolné veřejné požární sbory* složeny zpravidla z členů svazu, zřizuje místní národní výbor. *Dobrovolné závodní požární sbory*, složeny z pracovníků organizace, zřizuje organizace, kterou určí okresní národní výbor. (URL₄)

V listopadu 1989 přichází politické změny a poté pád komunistického režimu. To přináší další velké organizační změny v požární ochraně. Roku 1990 došlo k přejmenování Svazu požární ochrany ČSR na *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* a členům sborů se opět začalo říkat „hasiči“. (Szaszó, 2010)

Zákonem č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících a následně usnesením vlády č. 71 ze dne 7. března 1990, byla ukončena činnost krajských národních výborů. Zanikají krajské správy a

krajské útvary sboru PO, úkoly a činnost přebírá ministerstvo vnitra a okresní úřady. (Szaszó, 2010)

Zákonem č. 203/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona České národní rady č. 425/1990 Sb., a zákona č. 40/1994 Sb. který doplňuje zákon České národní rady č. 133 /1985 Sb., zaniká Sbor požární ochrany a místo něj vzniká Hasičský záchranný sbor České republiky, budovaný podle zásady nadřízenosti a podřízenosti, řízený ministerstvem vnitra. (Szaszó, 2010) Jeho hlavním úkolem je ochrana životů, zdraví a majetku občanů před požáry a také poskytování pomoci při živelních pohromách nebo mimořádných událostech. Podle tohoto zákona byly jednotkami PO jednotky HZS okresu, které jsou složeny z příslušníků HZS. Jednotky HZS podniku, které jsou složeny z jeho zaměstnanců, vykonávají činnost jako své zaměstnání. Poté existovaly jednotky sboru dobrovolných hasičů (dále jen „SDH“) obce a jednotky dobrovolných hasičů podniku, složené ze zaměstnanců. Ti ale tuto činnost nevykonávají jako své zaměstnání. Zřizování a vedení uvedených hasičských sborů a jednotek je obdobné jako v předešlých zákonech o požární ochraně. (URL₅)

3.3 Legislativa požární ochrany v 21. století

Platné zákony a řada dalších předpisů různé právní síly netvořily efektivní fungující systémový rámec k řešení mimořádných a krizových situací velkého rozsahu. Tyto předpisy byly totiž vydané v průběhu více než 20 let a hlavní slabinou byly především nedostatečně definované pravomoci a povinnosti dotčených subjektů spolu s přílišnou obecností právní úpravy. Což se ukázalo například v roce 1997 při rozsáhlých záplavách na Moravě. Úsilí o nápravu tak vyústilo v roce 2000 schválením zákonů, které tyto nedostatky ošetřily v podobě krizové legislativy. Právní úprava navazuje na krajské zřízení, které vstoupilo v účinnost stejně jako celý soubor krizových zákonů dnem 1.1 2001. (Szaszó, 2010)

Právní úprava oblasti IZS vychází přímo z některých ustanovení Ústavy ČR a Listiny, resp. z *ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky* ze dne 22. dubna 1998. Působnost v oblasti IZS je *kompetenčním zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky* svěřena Ministerstvu vnitra, které je tak gestorem právní úpravy IZS. Celá oblast IZS je zastřešena zákonem o IZS a jeho dvěma prováděcími vyhláškami a prováděcím nařízením vlády. Právní úprava oblasti IZS vznikla společně s *krizovým zákonem č.*

240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č.241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy. Tyto tři zákony jsou vzájemně propojeny množstvím odkazů a souvislostí. (Hanuška, 2010)

Klíčovým dokumentem krizové legislativy je *zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů* (dále jen „zákon o IZS“). Ten především vymezil základní a ostatní složky IZS a jejich působnost, stanovil působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události, při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu. Představuje koordinovaný postup složek IZS při vzniku mimořádné události. (Hanuška, 2010)

Základní pojmy jako krizové řízení, pracoviště krizového řízení, krizové situace, stanoví působnost a pravomoc státních orgánů územních samosprávných celků povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, řeší *zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*. Zákon upravuje i možnost vyhlášení stavu nebezpečí hejtmanem kraje formou jejich rozhodnutí vydaného jako nařízení. Stanovuje úkoly krajským úřadům a hejtmanům, obcím a jejich starostům. Upravuje složení a činnost bezpečnostních rad krajů, a obcí a finanční zabezpečení krizových opatření pomocí státního rozpočtu. Podrobněji se zabývá i právy a povinnostmi právnických osob a podnikajících fyzických osob. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje určování a ochranu evropské kritické infrastruktury. (Hanuška, 2010)

Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o HZS ČR“). Zákonem nastala změna působnosti HZS okresů, jsou nahrazeny HZS krajů. Výkon státní správy je prováděn přímo HZS krajů, které jsou organizačními složkami státu. Stanovuje jeho činnost v rozsahu a za podmínek stanovenými dalšími zákony o PO, krizovém řízení a IZS. Tímto zákonem byla vytvořena nová organizační struktura a vymezeny základní úkoly HZS ČR. Zákon také řeší pracovně právní vztah příslušníků HZS ČR ve služebním poměru, který dále upravuje, *zákon č. 361/2000 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. (Szaszó, 2010)

Nejrozsáhlejší novelou zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, se stal zákon č. 237/2000 Sb., s účinností dnem 1. 1. 2001. Reagoval na vývoj v oblasti reformy veřejné správy. Počítal se zrušením okresních úřadů a se zřízením hasičských záchranných sborů krajů. Výkon státní správy je prováděn přímo hasičským záchranným sborem kraje. Další podstatnou změnou bylo zrušení části upravující do té doby pracovně právní vztahy příslušníků HZS. Byly rozšířeny úkoly obcí v jejich samostatné působnosti. Podstatnou změnou v přenesené působnosti obcí bylo zrušení povinnosti provádět preventivní požární kontroly, jež přímo provádí státní požární dozor. (Szaszo, 2010)

4 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Podle zákona o IZS se jedná o koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. IZS se použije při přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami IZS. Působením složek IZS není dotčeno jejich postavení a úkoly stanovené zvláštními právními předpisy. (URL₆)

4.1 Základní složky IZS

Základní složky podle §4, odst. 4 zákona o IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro přijetí ohlášení o vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tím účelem rozmisťují své síly a prostředky po celém území ČR. Základními složkami podle §4, odst. 1 zákona o IZS jsou HZS ČR, jednotky PO zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami PO, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie ČR. (URL₆) Rozsah činnosti základních složek při provádění záchranných a likvidačních prací s ohledem na druh a charakter mimořádné události jsou uvedeny v dokumentaci *Typové činnosti složek IZS při společném zásahu*, které jsou zpracovány pro jednotlivé druhy mimořádných událostí, kde se předpokládá společný zásah složek IZS v souladu s §18 vyhlášky č. 328/2001Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. (URL₇)

4.1.1 Hasičský záchranný sbor ČR

HZS ČR je základní složkou IZS a zároveň jejím hlavním koordinátorem. V případě vzniku MU zdržuje všechny záchranné složky a koordinuje jejich postup při provádění záchranných a likvidačních prací. HZS ČR spolupracuje nejen se složkami IZS, ale také se správními úřady, orgány samosprávy, právníky a fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími. HZS ČR koordinuje složky IZS v operačním řízení pomocí operačních a informačních středisek (dále jen „KOPIS“), které jsou zřizovány na úrovni krajů a MV generální ředitelství HZS (dále jen „GŘ HZS“). Mezi hlavní úkoly patří obsluha linek tísňového volání, ale také vyhodnocovat informace o nastalé MU a v případě potřeby zabezpečovat vyzoomění složek IZS a dalších státních či samosprávných orgánů. (URL₈)

4.1.2 Policie ČR

Policie ČR byla zřízena zákonem č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. Policie ČR je ozbrojeným bezpečnostním sborem, který plní úkoly

ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti v rozsahu vymezeném ústavními a dalšími právními předpisy. Policie ČR je podřízena ministerstvu vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství policie. Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České Republiky. (URL₂₂) Úkolem Policie ČR v IZS je především zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti dopravy k podpoře provádění záchranných a likvidačních prací. Obsah činnosti Policie ČR je dán *zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2009. (URL₂₄)

4.1.3 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Na základě *zákona č.374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě*, poskytuje zdravotnická záchranná služba postiženému odbornou a neodkladnou přednemocniční péči a zajistí jeho rychlý a bezpečný transport do zdravotnického zařízení. To je zajišťováno prostřednictvím operačních středisek, která přijímají, vyhodnocují tísňové výzvy na lince 155 a posádkami záchranářských vozidel v terénu, vyjíždějících ze sítě výjezdových stanovišť po celé ČR. (URL₉)

4.1.4 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje

Podle zákona o PO se jednotkou PO rozumí organizovaný systém tvořený odborně vyškolenými osobami (hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky požární ochrany (výbava automobilů, agregáty, apod.). Základním posláním jednotek PO je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, které ohrožují život a zdraví obyvatel, majetek nebo životní prostředí a které vyžadují provedení záchranných, resp. likvidačních prací. Hlavní myšlenkou plošného pokrytí je, aby vnitřní organizace a vybavení JPO byla zvolena tak, aby daná území (podle stupně nebezpečí) byla zabezpečena potřebným množstvím sil a prostředků, čímž bude dosaženo požadované doby dojezdu jednotek PO z místa své dislokace na místo zásahu. (Šenovský, Hanuška, 2006)

4.2 Ostatní složky IZS

Ostatní složky IZS podle §21, zákona o IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. Jedná se o předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací. Poskytování plánované pomoci na vyžádání se zahrnuje do poplachového plánu IZS. Ostatními

složkami podle §4, odst. 2 zákona o IZS jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. V době krizových stavů podle §4, odst. 3 zákona o IZS se stávají ostatními složkami IZS také poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem. Pokud podle §21, zákona o IZS uzavřou dohodu o plánované pomoci, mohou se stát ostatními složkami IZS i mimo krizový stav. (URL₆)

5 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR

HZS ČR byl zřízen na základě *zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů*, byla vytvořena nová organizační struktura a vymezeny základní úkoly HZS ČR. Základním posláním HZS ČR je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Své úkoly plní v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy, při plnění svých úkolů spolupracuje se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. (Šenovský, Hanuška, 2006) Je tvořen GŘ HZS ČR, které je organizační součástí MV, 14 HZS krajů, Střední odborná škola PO a Vyšší odborná škola PO ve Frýdku-Místku a Záchranný útvar HZS ČR (Hlučín, Zbiroh). (URL₈)

5.1 Generální ředitelství HZS ČR

GŘ HZS ČR je součástí MV, plní úkoly ministerstva na úseku PO podle § 24, odst. 1 a § 25, odst. 1 zákona o PO a ve vztahu k zákonu o IZS zabezpečuje úkoly uložené tímto zákonem MV zejména v oblasti ochrany obyvatelstva a civilní ochrany, IZS a krizového řízení. (Šenovský, Hanuška, 2006)

5.1.1 Organizační struktura GŘ HZS ČR

V čele GŘ HZS ČR stojí generální ředitel, kterým je v současnosti brig. gen. Ing. Drahoslav Ryba. Toho jmenuje a odvolává ministr vnitra, kterému odpovídá za činnost HZS ČR. Generální ředitel řídí čtyři náměstky, kteří mají na starosti sekci prevence a civilní nouzové připravenosti, sekci IZS a operačního řízení, sekci ekonomiky a sekci lidských zdrojů. Dalším přímo podřízeným orgánem generálního ředitele je Pracoviště kontroly a stížností. Součástí GŘ HZS ČR jsou také vzdělávací, technická a účelová zařízení: Odborná učiliště PO (Frýdek-Místek, Brno), Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav PO Praha, Skladovací a opravárenské zařízení HZS ČR. (URL₈)

5.2 Hasičský záchranný sbor kraje

Na území ČR se nachází 14 HZS krajů, jejich sídlem jsou krajská města s výjimkou HZS Středočeského kraje, jehož sídlem je Kladno. HZS kraje je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Příjmy a výdaje HZS kraje jsou součástí rozpočtové kapitoly

MV. Zabezpečuje plnění úkolů státní správy na úseku PO, IZS, ochrany obyvatelstva, civilní ochrany a krizového řízení. (Šenovský, Hanuška, 2006)

5.2.1 Organizační členění HZS kraje

HZS kraje se vnitřně člení na ředitelství HZS kraje, ÚO HZS kraje, jednotky HZS kraje. Organizačními součástmi krajského ředitelství jsou krajské operační a informační střediska a vzdělávací, technická a účelová zařízení. (Šenovský, Hanuška, 2006)

HZS kraje disponuje také čtyřmi specializovanými chemickými laboratořemi, které mají teritoriálně rozděleno celé území ČR. Jsou součástí HZS krajů Plzeňského, Středočeského, Jihomoravského a Moravskoslezského. Použijí se například v případě monitorování ovzduší, analýze a likvidaci nebezpečných látek v místě zásahu jednotek PO. (URL₁₀)

Organizační členění krajského ředitelství

V čele hasičského záchranného sboru kraje stojí ředitel HZS kraje, kterého jmenuje a odvolává na návrh generálního ředitele HZS ČR ministr po projednání s hejtmanem kraje. Krajská ředitelství jsou také správními úřady, přičemž vykonávají státní správu ve správních obvodech, kterými jsou kraje. Vnitřně se člení na úsek prevence a civilní nouzové připravenosti, úsek IZS a operačního řízení, úsek ekonomiky, kancelář krajského ředitele, pracoviště kontroly a pracoviště interního auditu. (Šenovský, Hanuška, 2006)

5.3 Územní odbor HZS ČR

Územní odbor HZS je zřízen pro zabezpečení výkonu státní správy na úseku PO, IZS, ochrany obyvatelstva a k plnění stanovených úkolů na úseku krizového řízení. Místní působnost územního odboru je při výkonu státní správy dána v zásadě územím příslušného okresu, ve kterém územní odbor sídlí. (URL₁₂)

5.3.1 Organizační členění

V čele územního odboru je ředitel územního odboru. Územní odbor se vnitřně člení na pracoviště prevence, pracoviště IZS a služeb, pracoviště provozní a požární stanice HZS ČR. V čele pracoviště stojí vedoucí a v čele stanice stojí velitel stanice. (URL₁₂)

5.4 Jednotky HZS kraje

Jednotky HZS kraje jsou dislokovány na stanicích. V čele stanice je velitel stanice s velitelskou pravomocí při řízení zásahu jednotek PO. Dalšími vedoucími pracovníky s

velitelskou pravomocí jsou velitel čety a velitel družstva. Jednotka HZS kraje plní úkoly dle § 70 zákona o PO, její vnitřní organizaci stanoví *vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany* (dále jen „vyhláška č. 247/2001 Sb.“) Typy stanic (příloha č. 14), početní stav a dislokaci jednotky HZS kraje určuje MV – GŘ HZS ČR na základě plošného pokrytí území kraje jednotkami PO a předurčenosti jednotky PO pro speciální činnosti na území republiky nebo poskytnutí mezinárodní pomoci. (URL₁₂)

5.5 Organizace jednotek požární ochrany

Činnost jednotky PO je organizována vyhláškou č. 247/2001 Sb. Podle § 65 zákona o PO rozeznáváme následující druhy jednotek PO

- Jednotka HZS kraje, která je složena z příslušníků HZS určených k výkonu služby na stanicích HZS kraje.
- Jednotka HZS podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání.
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce PO jako své zaměstnání.
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání. (URL₁₃)

Výkon služby v jednotkách HZS kraje a HZS podniku je organizován ve směnách. Směna se skládá nejméně jednoho družstva a dalšího nezbytného počtu příslušníků odborných služeb. V rámci výkonu služby se jednotka nachází střídavě ve stavu organizačního nebo operačního řízení. (Šenovský, Hanuška, 2006) Dle § 70 odst. 3 zákona o PO se organizačním opatřením rozumí činnost k dosažení stálé technické a odborné způsobilosti sil a prostředků PO k plnění úkolů PO. Operačním řízením se rozumí veškerá činnost od přijetí zprávy o vzniku události, až po návrat na základnu. (URL₁₃)

Jednotky PO jsou rozděleny dle § 4 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 247/2001 Sb., do čet, družstev, skupin a odřadu. Četu tvoří 2 až 3 družstva, příp. skupiny. Družstvo je tvořeno velitelem a dalšími pěti hasiči (1+5) nebo z velitele a tří hasičů (1+3) v případě

zmenšeného stavu družstva. Skupinu tvoří velitel skupiny a jeden až dva hasiči. Pokud se jednotka sestává z hasičů dvou druhů jednotek PO nebo hasičů nejméně jedné jednotky PO a osob z dalších složek IZS nebo hasičů nejméně jedné jednotky PO a osob poskytujících osobní a věcnou pomoc, nazývá se tato jednotka odřadem. (URL₁₄)

Pro účely plošného pokrytí jsou jednotlivé druhy jednotek PO rozděleny do šesti kategorií (JPO I až JPO VI), jak vyplývá z tabulky č. 1. JPO I až JPO III mají územní působnost přesahující katastrální území obce, ve které jsou dislokovány. JPO IV až JPO VI mají místní působnost omezenou na obec nebo objekt svého zřizovatele. Při výběru jednotek PO do kategorií se vychází z jejich operačních vlastností. Ta zohledňuje dobu výjezdu po vyhlášení poplachu a územní působnost, čímž se rozumí optimální vzdálenost pro dojezd určitého druhu jednotky PO k místu zásahu. (Šenovský, Hanuška, 2006)

Tabulka č. 1: Operační hodnoty jednotky PO dle kategorií

Kategorie jednotky PO	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI
Doba výjezdu [min]	2	5	10	2	10	10
Územní působnost [min]	20	10	10	Není	Není	Není
Druh jednotky PO	HZS kraje	SDH obce	SDH obce	HZS podniku	SDH obce	SDH podniku

Zdroj: (Šenovský, Hanuška, 2006)

Dle základní tabulky plošného pokrytí uvedené v příloze zákona o PO, se stanoví vnitřní organizace a vybavení jednotek PO včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek PO tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků při splnění požadované doby jejich dojezdu na místo zásahu. (Šenovský, Hanuška, 2006)

Plošným pokrytím území kraje jednotkami PO se rozumí systematické rozmístění jednotek PO na území kraje a na území hlavního města Prahy. Jednotky PO se rozmisťují na základě nařízení odpovědných orgánů kraje podle podkladů, které zabezpečuje HZS kraje. (Šenovský, Hanuška, 2006)

6 CÍLE, ÚKOLY A METODIKA PRÁCE

6.1 Cíle

Hlavním cílem této bakalářské práce je zmapovat historický vývoj hasičských záchranných sborů v Kralupech nad Vltavou a popsat jejich aktuální stav se zaměřením na způsob řízení, personální zajištění a nutné technické vybavení. Prostor bude věnován také složkám integrovaného záchranného systému v tomto regionu. Dílčím cílem je deskripce vývoje veřejné správy a zejména platné legislativy, která přímo ovlivňovala procesy v systému požární ochrany od dob Marie Terezie po současnost.

6.2 Úkoly

K dosažení uvedených cílů byly stanoveny tyto dílčí úkoly:

- vyhledání dostupných dokumentů, legislativních pramenů a odborných publikací zabývajících se historií a vývojem veřejné správy v České republice včetně legislativy v požární ochraně
- představení Integrovaného záchranného systému a vymezení jejich základních a ostatních složek
- rešerše odborné literatury věnující se hasičským záchranným sborům v České republice, včetně její organizační struktury a organizačních jednotek
- stručný popis historie města Kralupy nad Vltavou a jednotek hasičských sborů zde působících
- realizace rozhovorů s odborníky a pamětníky s cílem zmapovat strukturu Integrovaného záchranného systému a hasičských záchranných sborů v Kralupech nad Vltavou

6.3 Metody

Ke splnění stanovených cílů byla použita rešerše dostupných zdrojů. V prvním kroku se uskutečnilo shromažďování všech literárních pramenů, které se týkají dané problematiky. Následně proběhlo vyhledání informací v těchto zdrojích a jejich třídění. Získané údaje byly souhrnně prezentovány v logickém a systematickém pořadí podle předem stanovené osnovy.

Další metodou byly polostrukturované rozhovory s odborníky a pamětníky s předem připravenými otázkami. Jejich cílem bylo zejména získat dodatečné informace k těm, které byly získány v literárních pramenech.

7 KRALUPY NAD VLTAVOU

7.1 Základní údaje o městě Kralupy nad Vltavou

Město Kralupy nad Vltavou (dále jen „Kralupy“) se nachází po obou stranách řeky Vltavy přibližně asi 20 km severně od Prahy, ve Středočeském kraji. Katastrální výměra města činí 2190 ha s počtem cca 18450 obyvatel. Urbanisticky je značně rozsáhlé a neuspořádané, neboť vzniklo z několika obcí a prostírá se hvězdovitě do více stran. Město je železničním uzlem několika regionálních drah a hlavní tratí Praha - Děčín. (URL₁₅)

Kralupy jsou obcí s rozšířenou působností, její správní obvod sousedí s krajem Ústeckým, dále hraničí s obvody Mělník, Neratovice, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Černošice, Kladno a Slaný. Správní obvod Kralup zaujímá rozlohu 13.122 ha s počtem obyvatel 28 476. Kralupy jsou zároveň obvodem s nejvyšším podílem obyvatelstva soustředěného do sídelního města obvodu. Podíl zastavěných ploch 3,53 % z celkové výměry je nejvyšší v kraji. Správní obvod je tvořen 18 obcí (seznam obcí v příloze č. 7), z nichž 2 mají status města – Kralupy se sídlem pověřeného obecního úřadu a Veltrusy. (MěÚ Kralupy, 2012)

Ekonomická základna obvodu je založena především na průmyslové výrobě. Obvod vykazuje jednu z nejvyšších zaměstnaností v průmyslu v kraji. Základ průmyslové výroby představuje průmysl chemický, přičemž největším zaměstnavatelem je Synthos Kralupy a.s. (dříve KAUCŮK a.s.), Mero ČR, a.s. (Centrální tankoviště ropy v Nelahozevsi) a Česká rafinérská, a.s. Kralupy. Dalšími významnými podniky jsou Bidvest Czech Republic s.r.o. a K-Protos, a.s. - rovněž v Kralupech. (MěÚ Kralupy, 2012)

Vyšší podíl chemického průmyslu patří k hlavním zdrojům nebezpečí, ohrožení života a životního prostředí ve správním obvodu Kralupy. Je zde hustá přepravní síť produktovodů, silnic a železnic s přepravou nebezpečných látek. Mezi nejvýznamnější přepravní síť v tomto správním obvodu patří mezinárodní železniční koridor Praha-Drážďany, lodní doprava po řece Vltavě (Praha – Hamburk), velmi frekventovaná silnice č. 101 a dálnice D8 z Prahy do Drážďan. (MěÚ Kralupy, 2012)

Zabezpečení PO, hašení požárů a likvidací havárií v Kralupech nad Vltavou, je zajištěno pomocí plošného pokrytí JPO. Čímž je dosaženo potřebné množství sil a prostředků a požadovaná doba dojezdu jednotek z místa své dislokace. V případě

požáru, v závislosti na příslušném stupni poplachu, zasahují v Kralupech jednotky PO uvedené v příloze č. 11.

7.1.1 Historie města Kralup nad Vltavou

První zmínky o obci Kralupy pocházejí již z 10. století. Ves Kralupy uvádí zakládající listina břevnovského kláštera v Praze k roku 993, tedy z doby vlády knížete Boleslava II. Malá slovanská osada mohla již v 10. století existovat, ale nejstarší záznam není zcela věrohodný. Podle záznamů vznikla pravděpodobně v blízkosti soutoku Zákolanského potoka s Vltavou. (Stupka, 2008).

První věrohodná písemná zmínka je z roku 1253. Ale ani z těchto zmínek není dochováno mnoho zpráv. (Stupka, 2004).

Od 16. století již známe jména obyvatel této obce a přibližně i polohu jejich „*gruntů*“ a chalup. Ty byly soustředěny kolem mlýnského náhonu až k jeho soutoku se Zákolanským potokem. Z urbáře řádu křižovníků, který určuje platy a robot od roku 1515, vyplývá, že v Kralupech bylo 13 usedlostí. Domy v té době nebyly ještě označeny číslem (ta byla zavedena až v 18. století), ale nesly jméno svého majitele, tedy „*grunt Řepkovský*“ apod. (Špecinger, 1992).

Na přelomu 19. a 20. století mají Kralupy 4 722 obyvatel, rozvíjející se průmysl, vlastní kostel a hřbitov, školy, policii. Z malé zemědělské obce se stává město. Statut města udílí císař František Josef I. Kralupům nad Vltavou 22. listopadu 1902. (Stupka, 2008).

V roce povýšení Kralup na město, tedy v roce 1902, dochází ke sloučení Lobče s Kralupy. Lobeč byla od roku 1850 osadou Kralup. Obě obce měly samostatné číslování domů. Po sloučení byla kralupská čísla zachována, lobečská změněna. (URL₁₆)

Rozvoj města významně ovlivnilo vybudování železničního uzlu. Železniční a říční doprava umožnila zakládání řady výrobních podniků. Mnozí podnikatelé využívali výhodných míst ke stavbám svých závodů. S rozvojem průmyslu stoupl i nebezpečí vzniku požáru, proto roku 1882 byl založen Sbor dobrovolných hasičů. Až do první světové války, která vypukla v roce 1914, se Kralupy dále rozvíjí. Roste počet průmyslových podniků, počet domů i počet obyvatel. Po roce 1900 vyrůstá ve východní části Kralup nová průmyslová oblast. Je to výhodné z hlediska dopravního, dráha i Vltava jsou blízko, i z hlediska menšího znečištění ovzduší, neboť kralupským údolím protahuje většinu roku západní proudění. (URL₁₆)

Roku 1910 dosáhly Kralupy téměř šesti tisíc obyvatel ve více než 500 domech. Rozrostl se i průmysl, bylo zde již 23 větších závodů. V roce 1912 byl v Kralupech nad Vltavou ustanoven okresní soud a berní úřad. Roku 1913 se pak město stalo sídlem nové politické správy. Kralupský okres měl přibližně 32000 obyvatel a tvořila ho 2 města a 44 vesnic. (Špecinger, 1992)

Kralupy nad Vltavou se postupně staly z bezvýznamné vesnice městem s mnoha závody. Jejich počet ještě stoupl po první světové válce. Bezprostředně po válce se projevila i územní expanze nového města, když roku 1919 bylo povoleno připojení Lobečku a roku 1923 došlo k připojení Míkovic. V roce 1928 se podařilo spojení obou vltavských břehů mostem, který byl pojmenován „*Most Masarykův*“, s čímž sám prezident souhlasil. (Stupka, 2011)

Nejvýznamnější událostí během druhé světové války byl spojenecký nálet na místní rafinerii minerálních olejů ze dne 22. 3. 1945, který způsobil ohromné lidské a materiální škody, místy viditelné dodnes (150 lidí zahynulo, 116 budov bylo zničeno a přes 900 poškozeno). (URL₁₆)

Konec války byl skutečně bouřlivě a radostně oslaven, všichni vítali vítěze, aniž tušili, jaké následky osvobození vlastně přinese. Velké popularitě se tak těšila KSČ, jejíž zástupci už od prvního revolučního výboru měli v městské samosprávě převahu. (URL₁₆)

Přesto se v Kralupech v tomto období i leccos podařilo, zejména po stránce výstavby. V letech 1945-1954 se budovaly převážně inženýrské sítě: vodovody, kanalizace, plynovody, osvětlení, upravovaly se chodníky a vozovky. Např. roku 1953 byla zahájena stavba čističky odpadních vod. Rekonstruovaly se četné znárodněné podniky. (URL₁₆)

Populační růst města vyvolal potřebu další školní budovy, a tak roku 1952 byla v Lobečku otevřena základní škola Klementa Gottwalda (dnes ZŠ Třebízského). Rovněž okresní národní výbor se dočkal nové budovy (v současnosti nemocnice). V roce 1950 bylo v Kralupech napočítáno 9 402 obyvatel a 1 847 domů. O deset let později tato čísla stoupla na 11 106 obyvatel a 2 146 domů. Převahu tehdy tvořily byty o dvou obytných místnostech, průměrná obytná plocha na jeden byt činila 34m čtverečných. (Stupka, 2011)

V roce 1958 stát a KSČ rozhodly vybudovat v Kralupech nad Vltavou velký chemický závod na výrobu syntetického kaučuku, pomocí stavby mládeže. Mamutí podnik, postavený v prostoru kralupského letiště v Lobečku, byl uveden do provozu v roce 1963. Změna technologie výroby si vynutila v roce 1975 rozšíření továrny o rafinérii na zpracování ropy.

Roku 1960 se odehrála významná změna ve státní správě. Došlo ke slučování okresů a ke vzniku nových krajů. Kralupy tak přišly o statut okresního města, většina území okresu připadla k okresu Mělník, další části pak k okresům Kladno, Praha západ a Praha východ. (URL₁₆)

Téhož roku došlo také k připojení obce Minice ke Kralupům. K alespoň částečnému obnovení postavení okresního města došlo až 1. ledna 2003, kdy se Kralupy staly obcí s rozšířenou působností spravující dalších sedmnáct obcí. (URL₁₆)

Po roce 1989 dochází po nastolení tržní ekonomiky, v Kralupech k uzavírání výrobních závodů a vzniku nových. Město odkoupilo většinu pozemků a budov bývalých průmyslových areálů pivovaru, mlýna a lihovaru v centru města. Město se rozhodlo toto místo revitalizovat, a mělo by se stát místem setkávání, odpočinku, kulturního vyžití i nákupů pro občany města a okolí.

Jelikož se město Kralupy rozléhá podél řeky Vltavy, bylo již několikrát postiženo rozsáhlými povodněmi. Ty přicházely každým rokem, ale vždy po několika letech nabývaly ničivého charakteru. Katastrofálními se staly například záplavy v letech 1784, 1845 a 1890. Kromě řeky byly záplavy způsobeny i díky Kralupy protékajícímu Zákolanskému potoku. Tím se přihnala voda po protržení hráze rybníka u hradu Okoř roku 1947. Asi nejvíc v paměti zůstaly rozsáhlé záplavy z posledních let. Jedny z roku 2002 a druhé v roce 2013. Obě s velmi ničivými následky pro město i okolí. (URL₁₆)

Od roku 2004 má město v provozu rozšířený dorozumivací a varovný systém sloužící k včasnému varování občanů v případě další hrozby velké vody. Ten umožňuje kromě klasického houkání i produkci mluveného slova. Zvýšila se tak účinnost stávajících sirén a rozšířilo se i umístění reproduktorů i do zatím neozvučených míst. Radnice rozhodla o umístění reproduktorů také do kralupské nemocnice, škol, domova důchodců a dalších zařízení. (URL₁₆)

V posledních letech se vzhled města a kvalita žití v něm výrazně zlepšily. Město ročně investuje stovky milionů korun a to jak do kultury, sportu či služeb. Značnou část z této

částky činí dotace z nejrůznějších fondů. Došlo k několika rekonstrukcím a modernizacím komunikací, zateplení škol, školek a městských budov, zřízení nových parkovacích míst, lávek přes potok. Největší investiční akcí v dějinách města bylo vybudování nového sídla Městského úřadu, slavnostně otevřeného v roce 2013. Do té doby sídlilo ve třech budovách rozmístěných po městě. (URL₁₇)

7.2 Jednotky hasičských sborů v Kralupech 19. - 20. století

7.2.1 Sbor dobrovolných hasičů Kralupy

Počátky dobrovolného hasičského sboru v Kralupech jsou díky pravidelnému zápisu do kroniky Sboru dobrovolných hasičů Kralupy nad Vltavou dobře zdokumentovány, ale bohužel jen do roku 1947. Další informace byly získány po rozhovoru s bývalým dobrovolným hasičem, který byl členem sboru od roku 1959 až do roku 1999.

Rok poté co se Kralupy staly městysem, byl založen první spolek dobrovolných hasičů (1882). Založen byl podle vzoru blízkého Velvarského dobrovolného sboru, který je vlastně nejstarším českým sborem. Při svolané schůzi občanů Kralup dne 13.7.1882, byl zvolen prozatímní výbor, jehož členové byli pověřeni přípravnými pracemi pro vznik sboru. Vypracovali všechny potřebné stanovy a požadavky, které přednesli na následující schůzi a podle kterých byl sbor založen.

S výcvikem členů sboru se začalo 1. srpna 1882 pod vedením jednoho z členů hasičského sboru z Vinohrad. Poté se členové sboru i nadále účastnili různých cvičení, která zdokonalovala jejich schopnosti a nasazení nebo je seznamovali s novou technikou či věcnými prostředky.

Dále bylo nutné zajistit vybavení. Stříkačku už obec od roku 1879 vlastnila a tak byla sboru předána. Další nutné prostředky již obec také v dřívější době nakoupila.

Při prvním vystoupení byl slavnostně vysvěcen prapor sboru, na němž je tradičně vyšívat patron hasičů sv. Florián. Roku 1883 se pak sbor přidal k župě Karlínsko-Smíchovské. U ní se pravidelně účastnil valných hromad.

Obecním zastupitelstvem bylo rozhodnuto, že sbor bude zasahovat jak u požárů v Kralupech, tak i v okolních obcích. Mezi ty patřily obce: Nelahozeves, Lešany, Mikovice, Zeměchy, Mínice, Debrno, Chvatěruby a Lobeček. Mezi úkoly sboru patřilo také vykonávání požárních hlídek, za které byli členové placeni obcí. V roce 1887 okresní hejtmanství ve Slaném sboru nařídilo, aby drželi hlídky i při divadelních představeních.

V tom samém roce si sbor pořídil vlastní zbrojnici, která se nacházela v budově první kralupské školy. V roce 1888 sbor opustil župu Karlínsko-Smíchovskou a přidal se k župě Povltavské. O rok později byla sboru pořízena nová dvoukolová stříkačka.

Sbor se po dobu svého působení podílel na hašení několika jak menších, tak i větších požárů. V roce 1890 přišly záplavy, které postihly střed Kralup. I při nich sbor pomáhal obyvatelům a podílel se i na odstraňování jejich následků.

V 1903 se sbor dočkal modernizace v podobě nové parní stříkačky. Tu s přispěním sboru pořídilo město. Využita pak byla u několika dalších požárů, u kterých sbor zasahoval.

Rok 1914 přináší zásadní zlom. Několik členů sboru je povinno narukovat do armády a zbytek jejich členů byl nucen „konati službu policejní ve městě.“ Později byl sbor pověřen výzvou okresního hejtmána svážením raněných z nádraží do místní nemocnice. Těmito událostmi byl sbor značně oslaben. Nekonají se proto už žádná cvičení ani kulturní akce a sbor se soustřeďuje jen na boj s požáry.

Po skončení války se sbor vrací zpět ke svému původnímu působení, členové začínají znovu cvičit, organizovat se a účastnit se různých společenských akcí. Roku 1922 sbor vystoupil z župy Praha a stal se členem nově ustanovené župy Kralupy.

V roce 1928 se sbor po dlouhém čekání dočkal další modernizace. Získal nový motorizovaný dopravní vůz značky Praga a motorovou stříkačku. V roce 1932 při příležitosti 50. výročí vzniku sboru věnovaly Městské elektrické podniky města Kralup hasičskému sboru poplachové zařízení určené ke svolávání členů sboru při požáru.

V polovině 30. let se stupňuje napětí v Evropě a objevuje se hrozba války. Sbor i proto provádí rozsáhlá cvičení se zaměřením na bombardování a jeho následky. Za několik let se ale z obavy stane realita. Rokem 1939 začíná okupace. Sbor je opět oslaben, několik členů dokonce skončí v koncentračních táborech. I tak je ale nasazován při požárech. Do Kralup 1945 je dosazena četa tzv. „Feierschutzregimentu" a Kralupský sbor musí být v neustálé pohotovosti. Největší nasazení přichází na konci války, po náletu na Kralupy. Nejvíce je zasažena místní rafinerie a její okolí.

Po válce konečně dozrávají plány na stavbu vlastního hasičského domu. Všechny návrhy na stavbu byly schváleny a to včetně rozpočtu na výstavbu. Dům byl vystavěn roku 1952 v Přemyslově ulici. Dnes zde má sídlo HZS Středočeského kraje Stanice

Kralupy. Nová budova byla SDH předána roku 1955 a na svou dobu byla velmi moderní, splňující veškeré požadavky sboru. Nacházela se zde ohlašovna požáru a velký sál sloužící ke kulturním akcím, prádelna hadic, šest garážových stání a zázemí pro mužstvo. Jediné větší úpravy, které na stanici proběhly v roce 2001, byly úpravy garáží. V těch proběhla úprava podlah a došlo k jejich prodloužení kvůli nové rozměrnější technice.

V roce 1972 došlo k předání této stanice spolu s technikou nově vzniklému VPÚ. Dobrovolný sbor nadále fungoval pouze součinnostně s VPÚ. Tato situace ale po čase dobrovolným hasičům přestala vyhovovat. Aktivita členů se z těchto důvodů značně snížila.

Činnost sboru se začala obnovovat až začátkem 90. let minulého století. Sbor získal techniku, která byla umístěna do garáží původně určených pro přívěsné agregáty. Technika, kterou sbor získal, byla Tatra CAS 148 a Avia A31 DVS. Ke konání schůzí byla pro členy sboru vyčleněna jedna místnost v budově HZS. Sbor opět začal s účastí a konáním kulturních akcí nebo i účastí na hasičských soutěžích. V této době sbor čítal kolem 60 členů s věkovým průměrem 43 let. V čele sboru stál pan Karel Doubrava, jako předseda a František Špička, jako velitel. (URL₂₁)

Po revoluci sbor nadále plnil své závazky a na brigádách bylo v roce 1990 odpracováno 115 hodin. Spoustu hodin sbor věnoval i údržbě techniky a také se aktivně účastnil závodů v požárním sportu. K dalším aktivitám sboru patří i pořádání kulturních akcí, hlavně plesů. (URL₂₁)

Stále se také vyjíždí k požárům a vypomáhá i u dalších mimořádných událostí. Jednou z událostí, na kterých se členové sboru velkou měrou podíleli, bylo odstraňování následků povodní v roce 2002 a 2013. (URL₂₁)

V roce 2001 přibila ke sboru další technika. Cisternovou automobilovou stříkačku Tatra 148 sboru, kterou sboru věnoval HZS podniku Kaučuk. O čtyři roky později byla z dotací zakoupena Tatra 815 CAS 32. (URL₂₁)

Zásadní událost pro sbor přichází 10. června 2008, kdy je slavnostně předána nová hasičská zbrojnice. V následujícím roce dochází k rozdělení sboru na JSDH Kralupy a JSDH Minice. Sbor ale i nadále zasahuje u různých mimořádných událostí, asistují každoročně u ohňostroje, účastní se výročních schůzí a školí své členy. (URL₂₁)

7.2.2 Sbor dobrovolných hasičů Kralupy – Minice

Dalším hasičským sborem, vzniklým v Kralupech byl Sbor dobrovolných hasičů obce Minice. Při svolané poradě dne 28. srpna 1928, byl zvolen dvanáctičlenný prozatímní výbor, jehož členové byli pověřeni přípravnými pracemi pro vznik sboru. Vypracovali všechny potřebné stanovy, požádali o zapůjčení přebytečné výstroje hasičské sbory v okolí, přijímali nové členy a zajistili potřebné finanční zajištění sboru. Prozatímní velení zahájilo nácvik svolání členů pomocí píšťalky k případnému požáru. Ustavující valná hromada se konala 7. října 1928 za přítomnosti 53 členů. Zde se zvolil výbor a stanovila výše příspěvků a také vstup do župy Kralupy nad Vltavou. Tím byl sbor oficiálně založen. (Tylš, 2008)

Počátky byly pro sbor zlé, protože se nedostávalo finančních prostředků. Částečně tento problém vyřešila až sbírka v obci. Prvotním úkolem pro členy sboru bylo vybudování vodní nádrže. Ta byla předána obci na podzim 1929. V témže roce předala obec sboru stříkačku, výzbroj a hadice, ale bohužel ve velmi špatném stavu. Jako u všech hasičských sborů i zde vzniká samaritánská služba. Dne 24.7 1929 se sbor podílel na likvidaci požáru, který se stal na jedenáct let také jediným. Sbor se nepodílel jen na likvidaci vzniklých požárů, ale v průběhu svého trvání zasahoval mnohokrát (1940, 1947, 1981) při rozvodnění Zákolanského potoka protékajícího obcí. (Tylš, 2008)

Odbornou a fyzickou připravenost sbor prezentoval na veřejných a župních cvičení v obci a v okolí, kterých se zúčastňoval s pravidelností. Na jednom z těchto cvičení 3. května 1935 prezentoval sbor novou dvoukolovou motorovou stříkačkou značky Škoda. Kromě hasičské činnosti se členové sboru podíleli velkou měrou na kulturním životě v obci. Pořádají se různé kulturní akce, jako byla například dětská představení, vánoční nadílky, hudební zábavy a plesy, ze kterých měl sbor i finanční příjem. (Tylš, 2008)

Obdobím okupace, nastává ve sboru stagnace. Několik členů bylo odvedeno na nucené práce do Německa. Prováděla se jen nejdůležitější starostova nařízení, například hlídkové služby a poplachová cvičení. V tomto období obec zřizuje sirénu za finanční pomoci sboru. (Tylš, 2008)

Po skončení války se činnost ve sboru začíná obnovovat, byl opět zahájen tradiční kulturní život v obci pořádaný sborem. Z nařízení Okresního národního výboru z roku 1946 byl sbor povinen účastnit se hašení každého požáru ve vzdálenosti do 5 Km od obce. (Tylš, 2008)

Nové politické zřízení v 50. letech zasáhlo i sbor, často docházelo k obměně na vedoucích funkcích. Účast na cvičeních slábla, dalo by se říci o jistém úpadku v činnosti sboru. Nařízením obecního národního výboru, vykonávají členové sboru hlídky při žních, provádějí preventivní prohlídky v domácnostech obce a od roku 1980 i v městských částech Mikovice a Zeměchy. V roce 1951 sbor zakoupil první automobil značky Praga grand. Technika u sboru byla v průběhu dalších let obměňována, i za pomoci veřejných požárních útvaru. (Tylš, 2008)

V 70. letech se opět rozmáhá kulturní činnost ve sboru. Pracuje se s mládeží, která se účastní požárních soutěží. Uzavírají se socialistické závazky, je odpracováno spousta brigádnických hodin, například údržba techniky, opravy zbrojnice a čištění vodní nádrže. Konají se také námětová cvičení. (Tylš, 2008)

Od roku 1936 se sbor snažil o vybudování vlastní hasičské zbrojnice. Svoji výzbroj musel v průběhu let různě stěhovat po obci. Dočkal se jí až 28. října 1978, kdy byla slavnostně předána základní organizaci Svazu požární ochrany v Minicích. Požární zbrojnice nesla název, „Dům mládeže a požárníků“. (Tylš, 2008)

Pádem komunismu dochází ve sboru k celkovému uvolnění. Základní organizace funguje pod novým názvem „Sbor dobrovolných hasičů“. Členové sboru i nadále pokračují ve stejných činnostech jako před listopadem 1989. Členové jednotky se nadále účastní okolních i vlastních soutěží v požárním sportu, spolu s mládeží. (Tylš, 2008)

V únoru 2001 obdržela jednotka od jednotky SDH Kralupy CAS 32 T148, která se užívá i v současnosti. Toho samého roku se provedla výměna stávající sirény za nový typ, která se dá ovládat z KOPIS střežského kraje. (Tylš, 2008)

V roce 2008 vzniká v jednotce i lezecká skupina, která se každý rok účastní pravidelného školení v Jeseníkách. V lednu 2010 po sněhové kalamitě se uplatňuje při odklizení sněhu ze střech základních škol v Kralupech. (Tylš, 2008)

Současným starostou SDH Minice je Marek Škabrada. Ten byl zvolen 14. ledna 2012 na výroční valné hromadě. K 1. 1. 2014 je počet členů SDH Minice 92. Z toho je 60 (12 žen, 37 mužů, 11 mladých hasičů) členů aktivních a dále pak 32 členů přispívajících. Mezi nejvýznamnější zásahy, kterých se jednotka SDH účastnila v nedávném období, byla povodeň v roce 2002 a 2013, požár skladových hal Vraňany (2006), požár statku

v Kolči (2006), únik nebezpečných látek z cisterny na vlakovém nádraží v Kralupech (2012) nebo požáru chaty v Lutovítově ulici (2012). (URL₁₈)

7.2.3 Veřejný požární útvar Kralupy nad Vltavou

Počátky VPÚ v Kralupech jsou díky pravidelnému zápisu do kroniky „Brigády socialistické práce“ dobře zdokumentovány, ale bohužel jen do roku 1986. Další doplňující informace, byly získány po rozhovoru se zakládajícím příslušníkem VPÚ v Kralupech, který byl u sboru až do roku 2010.

VPÚ byl zřízen 1. května 1970 Okresní inspekcí PO a Okresním NV v Mělníku. Hlavním z důvodů založení VPÚ v Kralupech byl rostoucí chemický průmysl a stále se rozrůstající výstavba města. VPÚ byl složen především z bývalých členů Sboru požární ochrany v Kralupech (dále jen SPO Kralupy). Členové ale i nadále museli zůstat členy dobrovolného sboru. VPÚ byl umístěn do stávající budovy místního SPO Kralupy, která plně vyhovovala pro účely útvaru. Zpočátku byl problém s početním stavem příslušníků, sloužili jen tři příslušníci, ale později se stav navýšil na čtyři příslušníky na směně. V roce 1985 pak byl přijat další příslušník jako spojař. Členové útvaru byli po svém přijetí povinni nastoupit na základní odborný kurz ve Frýdku-Místku.

Na stanici byla umístěna i ohlašovna požáru. Po přijetí zprávy byl vyhlášen poplach, pomocí sirény byli svoláni členové SPO, kteří spolu se sloužícími příslušníky vyjžděli k ohlášené události. Časem se ale zvyšovala nevráživost mezi členy dobrovolného sboru a členy VPÚ. To hlavně z důvodu, že dobrovolní hasiči těžce nesli, že jejich útvar a technika jim byly odebrány. K oživení vztahů došlo až v 90. letech. V roce 2000 došlo ke změně na bezobslužnou stanici. Veškerá technologie ovládající vyhlášení poplachu-místní rozhlas, tisk výjezdového lístku apod. byla řízena z územního odboru Mělník. Poté od roku 2005 ze SOPIS v Mladé Boleslavi a od roku 2013 z KOPIS Kladno.

Hasebním obvodem nově vzniklého VPÚ byla oblast v rámci okresu Mělník. Na žádost krajské inspekce PO mohla být jednotka povolána i mimo něj z důvodu výhodného umístění útvaru. Jednotka tak mohla vyjždět i do kladenského okresu. V 90. letech minulého století se hasební obvod HZS změnil, tato podoba zůstává i v současnosti (hasební obvod v příloze č. 6).

Spolu s budovou VPÚ převzal i zde zařazenou techniku. Mezi tu patřila vozidla: Škoda 706RT, Tatra 111, Savien A30, Avia A-31 DVS. Později byla technika obnovována. V roce 1987 Tatra 815 CAS 32, rok poté PP27 Tatra 815 a roku 1993 Tatra 815 CAS

24. Kromě požárů byl sbor stále více vysílán k dopravním nehodám, na které ale nebyl dostatečně vybaven. Z toho důvodu byl ke sboru začátkem 80. let přidělen automobil Tatra 613, která byla vybavena vyprošťovacím agregátem Narex s pracovními nástroji. Tento automobil byl v roce 1995 nahrazen automobilem Nissan Patrol s výkonnějším agregátem Weber. Mezi nejnovější techniku zařazenou na útvar patří CAS 20 na podvozku MB Atego a AZ 30 na stejném podvozku.

Nově vzniklý VPÚ byl povinen vstoupit do soutěže o získání Brigády socialistické práce. V rámci této soutěže byly plněny závazky zaměřeny především na zkvalitnění činnosti u VPÚ a také závazky v místě bydliště. Zde členové sboru pracovali ve svém volnu a byli povinni odpracovat určitý počet hodin. Jedním ze závazků bylo například postavení garáží v „Akci Z“ pro pojízdné agregáty. Příslušníci VPÚ měli také za úkol provádět školení dobrovolných jednotek a vykonávat preventivní prohlídky v různých objektech města.

7.2.4 Závodní požární útvar Kaučuk Kralupy

Závodní požární útvar (dále jen „ZPÚ“) vznikl současně s budováním podniku v roce 1962. Na dostavbě budovy útvaru se podílela i většina příslušníků, kterých bylo na počátku roku 1963 jen sedmnáct. Členové ZPÚ sloužili jen osmihodinovou pracovní dobu bez sobot a nedělí. Po požáru vzniklého v areálu podniku se pracovní doba upravila na nepřetržitou službu rozdělenou do čtyř směn. Na konci roku 1963 bylo již 44 příslušníků. Roku 1978 začali příslušníci sloužit ve třech 24 hodinových směnách, kdy na jedné bylo 18 příslušníků. Zásadní zlom nastal v roce 1978, kdy byla zahájena výroba v rafinérii. Počet příslušníků ZPÚ se, vzhledem ke změně charakteru požární ochrany, zvýšil na 24 ve směně. Tento stav zůstal až do roku 2001, kdy ke stále se zlepšujícím technologiím výroby bylo přistoupeno k částečnému snížení počtu hasičů ve směně na dvacet dva. V roce 2003 s přechodem na čtyřsměnný provoz, byl počet ustálen na 17 zaměstnanců. Noví příslušníci po nástupu k ZPÚ museli splňovat dobrý fyzický, zdravotní stav a odbornou připravenost. Odbornou připravenost příslušníci ZPÚ získávali kurzy zaměřenými na obor PO v podniku Spolana Neratovice nebo krajském učilišti Roučmidově mlýně a od roku 1967 i ve Frýdku-Místku. ZPÚ zasahovala jak v areálu podniku, tak i mimo areál jako výpomoc Okresní správě sboru PO Mělník, při zdolávání požáru na území okresu Mělník. Kromě hašení požárů příslušníci ZPÚ měli za povinnost provádět například preventivní obchůzky po

provozech, asistovat u sváření, provádět pravidelná školení nebo udržovat techniku v pohotovosti a akceschopnosti.(Holý, 2013)

Tak jako příslušníci v jiných závodních a veřejných útvarech, tak i příslušníci ZPÚ Kaučuk počátkem roku 1963 vstoupili jako kolektiv do soutěže o získání titulu „Brigáda socialistické práce“. Kolektiv každoročně uzavíral závazky, které po celý rok plnilo. Těmito závazky bylo například provádět brigády jak v podniku, tak ve svém volnu i mimo něj. V roce 1978 vzniká na útvaru požární družstvo z řad příslušníků, které se zúčastňovalo různých soutěží v požárním sportu.(ZPÚ, 2014)

V tomto závodě byl zřízen i závodní dobrovolný sbor. Jeho členové se scházeli jednou týdně na požárním útvaru, kde si zvyšovali svou kvalifikaci v oboru požární ochrany. Jednalo se o zaměstnance podniku, kteří byli kdykoliv připraveni zasáhnout v případě vzniku požáru v areálu podniku.

Jedním z prvních automobilů na ZPÚ byla Tatra 805 a tři cisternové automobilové stříkačky. Počátkem roku 1970 získal ZPÚ vysoce výkonný práškový hasicí vůz francouzské výroby P 6000 na podvozku Saviem. Ten byl v té době nejmodernějším na světě a zároveň patřil mezi prvními v naší republice. Kvůli rozvoji rafinerie bylo potřeba speciální techniky, která přicházela během první poloviny osmdesátých let. Jako například speciální pěnová vozidla rakouské výroby SLF 8500, automobil na likvidaci olejových havárií, vysokozdvížná plošina, práškový hasicí vůz. Tato technika je v průběhu dalších let obměňována a doplňována. (ZPÚ, 2014)

Zvyšujícím se počtem příslušníků ZPÚ a techniky začala být budova požárního útvaru svou velikostí nevyhovující. Z těchto důvodů v roce 1975 byla počata přístavba ke stávající budově. Na této stavbě se opět podíleli příslušníci ZPÚ v rámci brigády. Nová budova byla předána v roce 1976. V ní se nacházejí kanceláře, prostorná učebna (od roku 1996 protiplynový polygon), modernizované operační středisko, dílny a garáže. (ZPÚ, 2014)

V roce 2001 byl HZS podniku sloučen s požární prevencí a krizovým managementem pod hasičsko-havarijní oddělení. Vedoucím tohoto oddělení se stal velitel HZS podniku. To mělo i za následek sloučení dispečinku HZS podniku s havarijním dispečinkem podniku a byl přemístěn do sklepních prostor hlavní budovy podniku. Zde slouží dva dispečiči na dvou pracovištích jak pro jednotku HZSP tak pro výrobu v provozech areálu. (Kemrová, 2006)

Přehled největších požárů:

- 1972 - *Sušárna plastických hmot (prášek ABS), výbuch prášku a následný požár, škoda činila 23,8 mil. Kč.*
- 1988 - *Sklad granulovaného polystyrenu Kaučuku, příčinou bylo úmyslné zapálení, škoda činila celkem 17,7 mil. Kč.*
- 2005- *Sušárna kaučukové drti v objektu koagulace firmy Kaučuk, příčina nebyla objasněna, škoda činila 5,3 mil. Kč.*
- 2007 - *objekt polymerizace v areálu Kaučuku, výbuch s následným požárem, příčinou byla technologická závada, škoda činila 10 mil. Kč. (ZPÚ, 2014)*

7.2.5 Útvar požární ochrany železnic Kralupy

S rozvojem parostrojní železniční dopravy, budované od 30 let 19. století, se zvyšovalo požární riziko. Zvýšené riziko požárů se projevovalo v blízkém okolí železničních tratí, ale i ve výrobních a opravárenských provozech. Po zkušenosti s obrovským požárem na severním nádraží ve Vídni z roku 1911 bylo usneseno státní železniční radou a ministerstvem železnic, aby se ve velkých stanicích, topárnách, železničních dílnách a skladištích zřídily hasičské sbory. PO na železnicích byla až do roku 1952 zajišťována pouze dobrovolnými sbory. Tyto dobrovolné sbory byly tvořeny ze zaměstnanců nejrůznějších pracovišť, kterým většinou chyběly odborné znalosti a průprava. Také jejich technické vybavení bylo nevyhovující. Pravděpodobně prvním sborem na železnici se stal v roce 1869 závodní sbor zvláštního druhu Košicko -Bohumínské železniční dráhy se sídlem v Těšíně. V roce 1952 byly některé placené drážní hasičské sbory zařazeny jako součást Ozbrojené stráže železnic a od roku 1953 už drážní sbory vznikaly jako samostatné jednotky PO. (Čumpelíková, 2013)

Požární jednotky železnice měly od počátku vzniku za povinnost chránit mimo jiné i životy, zdraví a zboží přepravované po železnici před požáry. Měly předcházet požárům a dohlížely na dodržování požárních opatření, včetně zdolávání požárů a odstraňování následků živelných pohrom a nehod na železnici. Modernizací železniční dopravy vznikly nové druhy nebezpečí, se kterými se musely jednotky PO železnic vypořádat. Toto znamenalo zavedení zcela nových postupů při zdolávání požárů a dovybavení jednotek PO železnic další požární technikou a novými technickými prostředky. (Čumpelíková, 2013)

V roce 1953 vznikaly první útvary požární ochrany železnic (dále jen „ÚPOŽ“) v rámci ministerstva dopravy. Zřizovaly se v důležitých dopravních uzlech, například v Břeclavi, Chebu, Kolíně, Plzni. Od začátku roku 1990 byly zřízeny samostatné účelové organizační jednotky Správa požární ochrany železnic (dále jen „SPOŽ“) se sídly Plzni, Praze a Olomouci. Všechny ÚPOŽ zůstaly organizační změnou nedotčeny. Od 1. ledna 1995 byla zřízena nová organizační jednotka Hasičská záchranná služba (dále jen „HZS“), se sídlem a ředitelstvím v Praze, a útvary v těchto sídlech: Cheb, České Budějovice, Plzeň, Praha, Ústí nad Labem, Kralupy nad Vltavou, Nymburk, Česká Třebová, Kolín (zrušeny 2012), Liberec, Hradec Králové, Olomouc (zrušena 2011), Ostrava, Přerov, Brno a Břeclav (zrušeny 2011). Současně se ruší stávající SPOŽ v Olomouci, Praze a v Plzni. Od 1.7. 2008 se stala HZS organizační složkou Správy železniční dopravní cesty (dále jen „SŽDC“). (Čumpelíková, 2013). Ve smyslu *zákona 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů*, je Hasičská záchranná služba jednotkou HZS podniku.

První ÚPOŽ byl zřízen 1953 v Kralupech. Důvodem byla výstavba chemického průmyslu a zvýšení nebezpečí při přepravě jejich produktů na železničním uzlu Kralupy. Budova útvaru se nacházela proti bývalému kralupskému nádraží na pozemku sousedícím s lihovarem, dnes je zde vybudované parkoviště. V roce 1981 byl útvar přemístěn z důvodů modernizace celého kralupského železničního uzlu a výstavby nového vlakového nádraží, do provizorních prostor bývalé ubytovny vedle nádraží. V rámci této modernizace byla současně budována i nová budova požárního útvaru. Ta byla předána k užívání požárníkům v roce 1988. (Čumpelíková, 2013)

Po roce 1995 se HZS ČD Kralupy stává součástí JPO HZS Praha, jako její stanice číslo dvě. A zároveň dochází ke změně využití prázdných skladovacích prostor na stanici, na školící a výcvikové středisko. Byly zde vybudovány dvě učebny pro výuku hasičů, ubytovací prostory a jídelna. Přestavbu provedli za plného provozu zaměstnanci HZS ČD Kralupy. (Čumpelíková, 2013)

8 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM V KRALUPECH NAD VLTAVOU

Kralupy nad Vltavou v souvislosti § 12 zákona č. 239/ 2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, při výkonu státní správy v oblasti IZS zajišťují také připravenost celého správního obvodu na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva. Za tím účelem podle §15, zákona č.239/2000 Sb., o IZS organizují přípravu obce na mimořádné události, podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací s IZS, zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím, hospodaří s materiálem civilní ochrany. (URL₆)

8.1 Složky IZS v Kralupech

Mezi základní složky IZS působící v Kralupech nad Vltavou jsou příslušné JPO, Asociace samaritánů ČR, Policie ČR. Ostatní složkou IZS jsou neziskové organizace a sdružení občanů (spolek Českého červeného kříže Kralupy, Oblastní charita), orgán ochrany veřejného zdraví či komunální služby.

8.1.1 Policie ČR obvodní oddělení Kralupy

Jedním z 13 územních odborů Středočeské policie je Územní odbor Mělník. Jeho součástí je sedm obvodních oddělení (Mělník, Lužec nad Vltavou, Mšeno, Neratovice, Kostelec nad Labem, Kralupy nad Vltavou, Horní Počaply). (URL₂₃)

Služebna obvodního oddělení Policie ČR Kralupy nad Vltavou (dále jen „OOP ČR“) se nachází v ulici Lutovítova 593, zde může občan osobně nahlásit podezření ze spáchání trestného činu, přestupku, nebo jiné události stálé službě příslušníka PČR. Vedoucím OOP ČR je komisař npor. Bc. Ondřej Kladiva. Na OOP ČR je v současnosti celkový počet policistů 30, z toho je 25 policistů určených pro výkon hlídkové činnosti a dozorcí služby, zbytek policistů je zařazen do administrativní agendy. Dále na této adrese najdeme detašované pracoviště obecné a hospodářské kriminality v počtu 4 příslušníků. V územní působnosti OOPČR jsou i obce okolí Kralup nad Vltavou. K výkonu služby jsou k dispozici tři služební motorová vozidla, z těchto vozidel jsou použita k výkonu služby dvoučlennou hlídkou, a pokud je to možné slouží i druhá hlídka. (Kladiva, 2013)

Obsah činnosti je dán *zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*. Uniformovaní policisté na tomto útvaru konají hlídkovou službu při ochraně veřejného pořádku, spolupracují s místní samosprávou, přijímají oznámení od veřejnosti a

provádějí šetření k přestupkům a trestným činům spáchaných v místě jejich působnosti. Zjištěné přestupky zpravidla oznamují úřadům městských částí nebo jiným správním orgánům. Při objasňování trestné činnosti spolupracují se službou kriminální policie a vyšetřování a státním zastupitelstvím. Veškerou činnost OOP ČR řídí a koordinuje Integrované operační středisko Policie ČR Mělník, kam jsou přepojeny i tísňové linky 158 z oblastí zabezpečovaných OOP ČR. (Kladiva, 2013)

Za rok 2013 OOP ČR řešila 713 trestných činů, z toho objasnila 305 (43%) dalších 824 jich bylo odloženo. Také řešila 1319 přestupků jako například krádeže do 5000Kč, drogy v dopravě a běžné blokové pokuty. V jednacích to bylo 1000 sloučení písemností, předvedení osob před soud, pohřešovaný. (Kladiva, 2013)

8.1.2 Poskytovatelé záchranné služby

Neodkladnou přednemocniční péči téměř pro celý Středočeský kraj zajišťuje Zdravotnická záchranná služba Středočeského kraje (dále jen „ZZS“). Jedná se o příspěvkovou organizaci se sídlem v areálu Oblastní nemocnice Kladno, ve které od září 2013 funguje také jednotné krajské zdravotnické operační středisko pro Středočeský kraj. ZZS vznikla 1. dubna 2003 sloučením dvanácti okresních záchranných služeb do jednoho celku. Vozy záchranné služby vyjíždí k zásahu z celkem 38 základen, které jsou uspořádány tak, aby bylo zajištěno poskytnutí první pomoci co nejdříve. Nejpozději však do zákonem stanoveného času. Kromě ZZS zajišťuje odbornou přednemocniční péči také smluvně soukromé organizace. Jedná se o Asociaci samaritánů ČR a o TransHospital. Díky nim je celkový počet výjezdových základen ve Středočeském kraji 44 (rozmístění těchto základen v příloze č. 9). (URL₂₀)

V Kralupech poskytuje neodkladnou přednemocniční péči Záchranná služba Asociace samaritánů České republiky (dále jen „ZS ASČR“), která zahájila provoz 1. 1. 1994. Do té doby zde zajišťovala přednemocniční neodkladnou péči jediná výjezdová skupina Záchranné služby Mělník, která operovala na celém okrese a její dojezdová doba byla často mnohem delší, než ukládala *vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě* ze dne 28. července 1992. (Rechová, 2013)

ZS ASČR Kralupy má stanoviště na adrese Vodárenská 33. ZS ASČR je nestátní a neziskové zdravotnické zařízení, občanské sdružení. ZS ASČR na základě smlouvy se ZZS Středočeského kraje zodpovídá za výkon přednemocniční neodkladné péče nejen v Kralupech a okolí, ale i za část úseku dálnice D8. Veškerou činnost ZS ASČR řídí a

koordinuje Zdravotnické operační středisko ZZS Středočeského kraje, kam jsou přepojeny i tísňové linky č. 155 z oblastí zabezpečované záchrannou službou ZS ASČR Kralupy. Ta je plně zařazena do IZS Středočeského kraje. (Rechová, 2013)

V nepřetržitém provozu na stanovišti je k dispozici osobní vůz Rychlé lékařské pomoci s posádkou ve složení lékař a řidič záchranář. A také velký vůz (ambulance) Rychlé zdravotnické pomoci s posádkou ve složení diplomovaný zdravotnický záchranář a řidič záchranář v tzv. setkávacím systému rendez - vouz. Výhodou tohoto systému je to, že většina nemocných je po vyšetření a ošetření lékařem na místě doprovázena do zdravotnického zařízení diplomovaným zdravotnickým záchranářem a lékař je k dispozici pro další akutní zásah. V pracovních dnech v době od 7:00 do 16:00 hod., kdy je statisticky prokázán nejvyšší počet zdravotnických zásahů, je v pohotovosti další vůz Rychlé zdravotnické pomoci. Posádky ZS ASČR Kralupy spolupracují s posádkami okolních záchranných služeb a vzájemně si pomáhají vykrýt svěřená území tak, aby vždy byli u pacienta do 20 minut od nahlášení výzvy tak, jak to ukládá *zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě*. (Rechová, 2013)

Nedílnou součástí ZS ASČR v Kralupech je i dopravní převozová služba, která působí rovněž v nepřetržitém provozu a je i současně zálohou pro systém přednemocniční péče. Zajišťuje přepravu pacientů z domova na vyšetření a ošetření, převozy neakutních pacientů k hospitalizaci do nemocnice, po propuštění z nemocnice domů a přepravu pacientů mezi jednotlivými zdravotnickými zařízeními na základě požadavků praktických a odborných lékařů. Veškerou její činnost organizuje a řídí Dispečink ZS ASČR, kde slouží diplomovaný zdravotnický záchranář a pacient se zde má i možnost poradit, jak postupovat při náhle vzniklých potížích, při zhoršení chronických obtíží, či potřebuje-li převézt na vyšetření či ošetření sanitou. (Rechová, 2013)

V roce 2012 bylo realizováno ZS ASČR Kralupy celkem 3986 akutních případů, z toho 853 výjezdů spolupracovali s hlídkou městské policie Kralupy či Policií ČR, u 276 výjezdů s hasiči. 87 pacientů bylo po ošetření a stabilizaci na místě předáno letecké záchranné službě. (Rechová, 2013)

8.1.3 HZS ČR Středočeského kraje stanice Kralupy nad Vltavou

Podrobnosti o této jednotce jsou uvedeny v kapitole č. 9.2.1 Stanice HZS Kralupy nad Vltavou.

8.1.4 Jednotky sboru dobrovolných hasičů města Kralup nad Vltavou

Usnesením zastupitelstva města Kralupy nad Vltavou č.09/02/5/01 ze dne 11. 2. 2009 zřizuje Město Kralupy nad Vltavou k plnění úkolů požární ochrany a záchranných prací při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech v souladu s ustanovením §29 odst. 1 písm. a) a § 68 odst. 1 zákona o PO dvě jednotky sboru dobrovolných hasičů. Jednotku Sboru dobrovolných hasičů Kralupy nad Vltavou (dále jen „JSDH Kralupy“) se sídlem v požární zbrojnici v ulici Lutovítova 593 a Jednotku sboru dobrovolných hasičů Kralupy nad Vltavou – Minice (dále jen „JSDH Minice“) se sídlem v požární zbrojnici Na Vršku 196.

Na základě platného požárního poplachového plánu Středočeského kraje, kterým byly stanoveny podmínky zabezpečení plošného pokrytí území kraje JPO je JSDH Kralupy zařazena do kategorie JPO III/1 a JSDH Minice do JPO V. JSDH Kralupy tvoří 3 požární družstva s celkovým početním stavem jednotky 23 členů. JSDH Minice tvoří 2 požární družstva s celkovým početním stavem jednotky 22 členů. Počty členů zařazených do JSDH pro kalendářní rok stanovuje zřizovatel na základě návrhu velitelů JSDH. Členové jednotky mohou dle § 72 zákona o PO vykonávat samostatně službu při zdolávání požáru až po absolvování základní odborné přípravy. Souladu s § 40 *vyhlášky 247/2001 Sb., o organizaci jednotek požární ochrany* se musí každý člen jednotky zúčastnit základní odborné přípravy v rozsahu nejméně 40 vyučovacích hodin, kterou zajišťuje pro členy velitel jednotky. Velitele těchto jednotek jsou jmenováni a odvoláni, na základě § 68 odst. 1 zákona o PO, starostou města. Jednotky plní základní úkoly na území města, na území jiných obcí plní úkoly podle poplachového plánu kraje nebo na základě rozhodnutí HZS Středočeského kraje. Základní úkoly jednotek vychází především z § 70 odst. 1, zákona o PO. Tato činnost JSDH je hrazena z rozpočtu města, zásahy mimo území města jsou hrazena krajem prostřednictvím HZS Středočeského kraje. K zajištění plnění stanovených úkolů užívají jednotky majetek města Kralup, případně jiný svěřený majetek. Svolávání členů JSDH do tzv. operačního řízení (k zásahům), je zajištěno pomocí systému „Kanga+“, který rozesílá SMS zprávy na mobilní telefony členů jednotek. JSDH Minice je svolávána navíc i prostřednictvím sirény. To vše je ovládáno z KOPIS Středočeského kraje.

Minimální požární technika a věcné prostředky PO JSDH stanovuje příloha č. 4, vyhlášky 247/2001 Sb., o organizaci jednotek požární ochrany.

JSDH Kralupy je vybavena:

- CAS-20 Tatra 815 - cisternová automobilová stříkačka s obsahem vody 4000 l
- CAS-32 Tatra 815 - cisternová automobilová stříkačka s obsahem vody 8200 l
- CAS-32 Tatra 148 – cisternová automobilová stříkačka s obsahem vody 8500 l
- Motorový člun "Karolina" 50 hp určen k zásahům na vodě a přepravě až 9 osob
- Motorový člun "BLESK" 25 hp určen k zásahům na vodě a přepravě až 9 osob (v záloze pro případ nutného zásahu)

JSDH Minice je vybavena:

- CAS 32 Tatra 148 – cisternová automobilová stříkačka
- DA Avia A31 – dopravní automobil pro přepravu osob a materiálu

Dle statistiky jednotlivých zásahů (přílohy č. 2 a 3) tyto jednotky zasahovaly v roce 2012 a 2013 v největší míře u požárů, spolu ze složkami IZS. Dále následovalo poskytnutí technické pomoci, které mimo jiné prováděly na žádost Městského úřadu Kralupy.

8.1.5 Hasičský záchranný sbor podniku Synthos Kralupy a.s.

Historie podniku

SYNTHOS Kralupy a.s. (dříve KAUČUK, a.s.) je chemický podnik s dlouholetou tradicí, jehož základy byly položeny v roce 1954, kdy bylo rozhodnuto o jeho výstavbě v Kralupech nad Vltavou. V roce 1963 byla zahájena výroba syntetického kaučuku. K velkému rozmachu firmy došlo v polovině 80. let, kdy byla uvedena do provozu jednotka rafinerie ropy. V rámci restrukturalizace české petrochemie byla rafinerie v roce 1996 vyčleněna do nově založené společnosti - Česká Rafinérská, a.s. Zbylá petrochemická část podniku se o rok později stala součástí skupiny UNIPETROL. V červnu 2005 se stala skupina UNIPETROL součástí PKN ORLENV rámci restrukturalizace skupiny byl zahájen proces prodeje společnosti KAUČUK, který byl dokončen 19.7.2007 kdy vlastnická práva získala společnost s podobným produktovým portfoliem, Firma Chemiczna DWORY, S.A. z Polska. V souladu se svými

strategickými cíli rozhodl nový majitel o změně obchodního jména KAUČUK, a.s., na SYNTHOS.(URL₁₉)

Jednotka HZS Podniku

Jednotka Hasičského záchranného sboru podniku (dále jen „jednotka HZSP“) je umístěna v areálu Synthos Kralupy a.s., který je i jeho zřizovatelem. Jednotka HZSP je ustanovena podle §67 zákona o PO. Na základě platného požárního poplachového plánu Středočeského kraje, kterým byly stanoveny podmínky zabezpečení plošného pokrytí území kraje JPO je jednotka HZSP zařazena do kategorie JPO IV. Jednotka vyjíždí do Kralup ve II. stupni požárního poplachu podle poplachového plánu kraje. (Holý, 2013)

Veškerou činnost jednotky HZSP řídí a koordinuje hasičsko-havarijní dispečink, který shromažďuje informace z celého areálu. Službu v jednotce HZSP vykonávají zaměstnanci HZSP, jejichž pracovní právní vztah se řídí *zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce, ve znění pozdějších předpisů*. Zaměstnanci HZSP mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí dle § 72 zákona o PO. Velitelem HZSP je Mgr. Pavel Holý, zaměstnanci jednotky slouží dvanáctihodinové cykly na čtyři směny, každá o 17 lidech. Dalších pět příslušníků (kteří jsou schopni se v případě potřeby dostavit do 20 minut na požární stanici) drží nepřetržitě hotovost mimo pracoviště. Organizace je obdobná jako u jednotek HZS kraje, podle vyhlášky 247/2001 Sb., pouze s tím rozdílem, že početní stavy směny jsou stanoveny s ohledem na míru požárního nebezpečí areálu podniku, resp. technologie.(Holý, 2013)

Jednotka HZSP zajišťuje PO nejen pro společnost SYNTHOS Kralupy a.s., ale i pro další společnosti, které sídlí v celém areálu. Jedná se například o společnosti PKN ORLEN, Unipetrol doprava, a.s., Linde-gas, a.s., Shellgas, a.s. a mimo areál pro společnost MERO, a.s. na centrální tankoviště ropy v obci Uhy. PO zajišťovaná v rozlehlém areálu má, vzhledem k charakteru výroby, svá daná specifika, která jsou zohledňována nejen u speciálního vybavení jednotky HZS podniku, ale i při jeho výcviku a ve znalostech a způsobu zásahu hasičů. Mimo hlavní činnosti, které jsou stanoveny § 70 zákonem o PO, zajišťuje HZS podniku služby, jako jsou zajišťování technologické pomoci (požární asistence), zapůjčení dýchací a detekční techniky, školení a výcvik v protiplynovém polygonu, pokládání pěny, zajištění revizí stabilních a polo-stabilních hasicích zařízení, elektrické požární signalizace, detekce čpavku a jiných nebezpečných plynů a mnoho dalších činností (Holý, 2013)

Kromě CAS Tatra 815 a pěnového hasicího automobilu využívá HZSP vesměs speciálně upravenou požární techniku, jejíž technické parametry jsou zaměřeny na velký výkon požárních čerpadel a velkou zásobu hasiva. Jedná se zejména o kombinované hasicí automobily, které disponují všemi druhy hasiva pěnou, vodou, práškem a CO₂.

- *monitor Ambassador - určen na likvidaci požárů velkého rozsahu, například ropných nádrží z dostatečné vzdálenosti (až 120m)*
- *Jednotka je také vybavena automobilovou plošinou o pracovním dosahu 42 m.*
- *Z další techniky lze uvést zařízení na dekontaminaci osob, motorový člun s normými stěnami pro zásahy na vodě, přenosné a pojízdné monitory a také technický a protiplynový automobil.*

8.1.7 Hasičská záchranná služba SŽDC Kralupy nad Vltavou

Jednotku HZS SŽDC v Kralupech zřizuje Správa železniční dopravní cesty na základě §67 zákona č. 85/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Jednotka HZS SŽDC je umístěna v požární stanici v Jateční ulici. Na základě nařízení Středočeského kraje č.1/2010 ze dne 4. ledna 2010, kterým se vydává Požární poplachový plán Středočeského kraje, kterým byly stanoveny podmínky zabezpečení plošného pokrytí území kraje JPO je jednotka HZS SŽDC zařazena do kategorie JPO IV. Jednotka vyjíždí do Kralup nad Vltavou v I. stupni požárního poplachu podle poplachového plánu kraje. Jednotka HZS SŽDC zajišťuje PO v hasebním obvodu v okolí železnic nacházející se například až v Rakovníku, Roudnici nad Labem, Mšeně, Brandýse nad Labem a Hostovic (hasební obvod v příloze č. 5).

Veškerou činnost jednotky řídí a koordinuje operační středisko HZS SŽDC Kralupy umístěné na požární stanici. Službu HZS SŽDC Kralupy vykonávají zaměstnanci jednotky HZS SŽDC, jejichž pracovně právní vztah se řídí *zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce, ve znění pozdějších.* Zaměstnanci HZS SŽDC mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí dle § 72 zákona o PO. Velitelem HZS SŽDC Kralupy je *Bc. Pavel Nápravník*, zaměstnanci jednotky slouží v 21 počtu ve 24 hodinovém cyklu na tři směny. Jednotka HZS SŽDC je organizována podle *vyhlášky 247/2001 Sb., o organizaci jednotek požární ochrany.*

Jednotka HZS SŽDC plní povinnosti, které jsou stanoveny § 70 zákonem o PO, ale i následné úkoly vyplývající z dalšího technického či dopravního vývoje na železnici. K tomu přizpůsobují výcvik, síly a prostředky tak, aby plně zajistila v co nejkratší době průjezdnost dopravní cesty, tzv. likvidaci veškerých mimořádných a nehodových událostí, ale i ostatních činností v provozu železniční dopravy včetně preventivních opatření. Zaměstnanci HZS SŽDC procházejí speciálním odborným výcvikem a školením, díky kterým jsou schopni na kolejích pracovat jako například vstup do kolejiště, znalost dopravních předpisů, nebo zabezpečení beznapětového stavu troleje.(Čumpelíková, 2013)

Dle statistiky jednotlivých zásahů (příloha č. 4) jednotka zasahovala v roce 2013 u 337 mimořádných událostí. V největší míře u poskytnutí technické pomoci, dále následovali dopravní nehody a požáry.

9 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR STŘEDOČESKÉHO KRAJE

HZS Středočeského kraje (dále jen „HZS kraje“) je stejně jako ostatní HZS krajů součástí HZS ČR. Postavení HZS kraje je vymezeno zákonem č.239/2001 Sb., o HZS. Dnem účinnosti tohoto zákona přešla na HZS kraje práva a povinnosti z HZS okresů Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Příbram a Rakovník. Krajské ředitelství, společně s požární stanicí a KOPIS HZS Středočeského kraje se nachází v Kladně, v ulici Jana Palacha č. p. 1970. (URL₁₂)

9.1 Organizační struktura HZS Středočeského kraje

V čele HZS kraje stojí krajský ředitel plk. Ing. Miloslav Svatoš. Krajské ředitelství se vnitřně člení na úsek prevence a civilní nouzové připravenosti, úsek IZS a operačního řízení, úsek ekonomiky, kancelář krajského ředitele, pracoviště kontroly a pracoviště interního auditu. HZS kraje se člení na územní odbory – Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk a Příbram. V HZS kraji se také nachází Školící středisko a chemická laboratoř Kamenice, které spadá pod oddělení IZS a služeb a Školící a rehabilitační středisko Roučmířův mlýn, které spadá pod ředitele kanceláře (celá organizační struktura v příloze č. 8).

9.1.1 Jednotky HZS kraje

Na celém území kraje jsou jednotky HZS kraje dislokovány na 32 stanicích, na kterých slouží celkem 843 výjezdových hasičů ve 3 směnném provozu. V každém ÚO se nachází jedna centrální stanice (převážně se nachází v bývalém okresním městě) a dále pobočné stanice, umístěné systematicky v obcích s rozšířenou působností. Vzhledem k různorodosti kraje jsou jednotlivé stanice předurčeny pro konkrétní záchranné a likvidační práce. (URL₁₂)

9.1.2 Plošné pokrytí jednotkami PO

Vedle jednotek HZS kraje se nachází v kraji také jednotky PO různého typu, zařazené do plošného pokrytí. Patří sem HZS podniků, kterých se ve Středočeském kraji nachází 33, z toho v kategorii JPO VI je 14. Ty se mohou podílet na řešení mimořádné události na výzvu KOPIS i mimo objekt svého zřizovatele. Jednotky SDH, které jsou také nedílnou součástí PO v kraji, těchto jednotek je 682 (16 jednotek JPO II, 220 jednotek JPO III, 446 jednotek JPO V) po celém kraji. Zabezpečení katastru svého území některé

obce řeší sdružením prostředků a zřízením společné jednotky PO s jinou obcí, mající fungující JSDHO. Celkový počet smluv, uzavřených mezi obcemi je 137. (URL₁₂)

9.1.3 Operační a informační střediska kraje

Operační řízení jednotek PO je zabezpečováno KOPIS se sídlem na krajském ředitelství v Kladně a sektorovým operačním a informačním střediskem (dále jen „SOPIS“) v Kolíně. V rámci KOPIS je zajišťován provoz telefonního centra tísňového volání 112, kam jsou svedeny tísňové linky 112 a 150 z pevných a mobilních telefonů v rámci celého kraje. (URL₁₂)

9.2 Územní odbor Mělník

Ředitelem územního odboru je plk. Ing. Jan Pitner. Součástí územního odboru je oddělení IZS a služeb, oddělení požární prevence, pracoviště ochrany obyvatelstva a krizového řízení a provozní oddělení. V rámci ÚO Mělník jsou dislokovány tři stanice HZS kraje. Ty jsou rozmístěny v rámci ÚO Mělník s ohledem na rizika daného území a svoji předurčenosti a to konkrétně v bývalém okresním městě Mělník a dvou obcí s rozšířenou působností Kralupy nad Vltavou a Neratovice (hasební obvod těchto jednotek najdete v příloze č. 6). Dalšími jednotkami dislokované v územním odboru, mimo 4 jednotek HZS podniku (JPO IV), jsou jednotky sboru dobrovolných hasičů: kategorie JPO III – 18 jednotek, JPO V - 28 jednotek (seznam jednotek PO v příloze č. 13). Početní stav, obsazení a vybavení minimální technickou a věcnými prostředky jednotlivých stanic je dána vyhláškou č. 247/2001 sb., *o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany*. (URL₁₂)

9.2.1 Stanice HZS Kralupy nad Vltavou

Stanice HZS Kralupy se sídlem v ulici Přemyslova 935/1 je stanicí typu P1, což je stanice umístěná v obci s počtem do 30 tisíc obyvatel, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu. Jednotka je zařazena do kategorie JPO I s územní působností do 20 minut jízdy z místa dislokace, zajišťuje výjezd do 2 minut od vyhlášení poplachu a dojezdová vzdálenost z místa dislokace je 15 až 20 km. Stanice je předurčena pro zásahy při dopravních nehodách na všech komunikacích a dálnicích (rychlostní silnice v I. a II. stupni poplachu v příloze č. 10).

Působností jednotky HZS stanice Kralupy s ohledem na plošné pokrytí kraje JPO je okres Mělník, kdy v I. stupni požárního poplachu zajíždí i do okresu Kladno, Roudnice, Praha západ a Praha východ (seznam obcí v I. stupni poplachu v příloze č. 12). Na

základě výzvy KOPIS Středočeského kraje může jednotka zasahovat i mimo svůj hasební obvod.

Veškerou činnost jednotky řídí a koordinuje KOPIS HZS Středočeského kraje. Službu v jednotce vykonávají příslušníci ve služebním poměru podle *zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů*. Příslušníci HZS mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí dle § 72 zákona o PO. Velitelem PS Kralupy je Mgr. Ondřej Henzl, Základní počet stav je 18 příslušníků ve třech směnách, ti jsou rozděleni do tří směn po 6 příslušnících. Minimální početní stav příslušníků v jedné směně jsou čtyři, s ohledem na možnou nepřítomnost příslušníků v případě odborné přípravy, dovolené, nemoci apod. Směna příslušníkům začíná v 7:00 hodin a trvá po dobu 24 hodin.

Dle statistiky jednotlivých zásahů (příloha č. 1) jednotka zasahovala v roce 2012 celkem u 450 mimořádných událostí, v největší míře u dopravních nehod, dále následovaly požáry a poskytnutí technické pomoci. V roce 2013 jednotka zasahovala u 327 mimořádných událostí, v největší míře u poskytnutí technické pomoci, dále následovali dopravní nehody a požáry.

Mobilní technika na PS Kralupy:

- CAS 20 MB ATEGO – cisternová automobilová stříkačka
- CAS 32 T 815 - cisternová automobilová stříkačka
- AŽ 30 MB ATEGO – automobilový žebřík
- VA ŠKODA FABIA – velitelský automobil
- CAS 24 T 815 - cisternová automobilová stříkačka

10 ZÁVĚR

Bakalářská práce si kladla za cíl zmapovat historický vývoj požární ochrany v Kralupech nad Vltavou a popsat aktuální stav integrovaného záchranného systému v tomto regionu. Dílčím úkolem pro splnění tohoto cíle bylo analyzovat vývoj veřejné správy a zejména platné legislativy, která přímo ovlivňovala procesy v systému požární ochrany. Ta byla sledována ve třech etapách.

Legislativa požární ochrany v 16. – 18. století se vyznačovala zejména důrazem na prevenci proti vzniku požáru. Dodržování preventivních opatření pak měli na starost především představitelé měst a obcí. Ti dbali také na dodržování všech povinností spojených se samotným hašením vzniklých požárů.

Požární ochrana v 19. – 20. století je pod vlivem hospodářského rozvoje. Vznikaly nové hasičské sbory, které byly pod správou obce. Všechny potřebné kompetence měl starosta obce, případně zvláštní komisaři, které zřizoval obecní výbor.

Od roku 2000 jsou okresní hasičské záchranné sbory nahrazeny krajskými. Výkon státní správy je prováděn přímo HZS krajů, které jsou organizačními složkami státu. Stanovuje jeho činnost v rozsahu a za podmínek stanovenými dalšími zákony o požární ochraně, krizovém řízení a integrovaném záchranném systému. Tímto zákonem byla vytvořena nová organizační struktura a vymezeny základní úkoly HZS.

Samotná historie hasičských záchranných sborů v Kralupech nad Vltavou se datuje do roku 1882, kdy byl založen první spolek dobrovolných hasičů. Zastupitelstvo obce rozhodlo, že sbor bude zasahovat nejen u požárů v Kralupech, ale také v okolních obcích. Mezi úkoly sboru patřilo, kromě samotného hašení požárů, také vykonávání požárních hlídek, za které byli členové placeni obcí.

Zásadní zlom přináší rok 1914 a příchod 1. světové války. Členové, kteří nenarukovali do armády, jsou nuceni konat i jiné povinnosti, než ty spojené s hašením požárů (policejní služba, svoz raněných do nemocnice apod.). Těmito činnostmi byl sbor značně oslaben. Nekonají se proto už žádná cvičení ani kulturní akce a sbor se soustřeďuje jen na boj s požáry.

Návrat k dalším činnostem nezbytným pro zajištění připravenosti sboru nastává po skončení světové války a vzniku samostatné Československé republiky. Během tzv. „první republiky“ dochází k modernizaci sboru. V roce 1928 získal sbor nový motorizovaný dopravní vůz značky Praga a motorovou stříkačku. V roce 1932 při

příležitostí 50. výročí vzniku sboru věnovaly Městské elektrické podniky města Kralup hasičskému sboru poplachové zařízení určený ke svolávání členů sboru při požáru.

V roce 1939 s nástupem další světové války je sbor opět oslaben, nicméně zůstává v pohotovosti. Mezi nejdůležitější zásahy sboru patřila likvidace následků bombardování města, včetně zásahu v místní rafinérii a jejího okolí.

V poválečném období se kralupský hasičský sbor dočkal vlastního domu. Hasičská zbrojnice byla předána roku 1955. Na svou dobu byla velmi moderní. Dodnes zde má sídlo HZS Středočeského kraje PS Kralupy nad Vltavou.

Po revoluci v roce 1989 se postupně zlepšuje technické vybavení sboru. Stále se vyjíždí k požárům a vypomáhá se také u dalších mimořádných událostí. Jednou z takových událostí, na kterých se členové sboru velkou měrou podíleli, bylo odstraňování následků povodní v roce 2002.

Požární stanice v Kralupech nad Vltavou je stanicí typu P1 (stanice umístěná v obci s počtem do 30 tisíc obyvatel). Zabezpečuje výjezd družstva do 2 minut od vyhlášení poplachu. Dojezdová vzdálenost z místa dislokace je 15 až 20 km. Působnost stanice je v okrese Mělník, kdy v I. stupni požárního poplachu zajíždí také do okresu Kladno, Roudnice, Praha západ a Praha východ. Veškerou činnost požární stanice Kralupy nad Vltavou řídí a koordinuje Krajské operační a informační středisko HZS Středočeského kraje. Základní počet sloužících osob je 15 příslušníků ve třech směnách.

Požární stanice Kralupy nad Vltavou je jednou z 32 hasičských stanic ve Středočeském kraji. V celém kraji pak slouží celkově 843 výjezdových hasičů v třísměnném provozu. Všechny stanice HZS kraje spadají pod devět územních odborů. V každém z nich se nachází jedna centrální stanice, pobočné stanice umístěné systematicky v obcích s rozšířenou působností. Vzhledem k různorodosti kraje jsou jednotlivé stanice předurčeny pro konkrétní záchranné a likvidační práce.

Vedle jednotek HZS kraje se nachází v kraji také jednotky požární ochrany různého typu. Patří sem Hasičské záchranné sbory podniků, kterých se ve Středočeském kraji nachází celkem čtrnáct. Nedílnou součástí požární ochrany v kraji jsou také sbory dobrovolných hasičů, kterých je celkem 682.

SEZNAM LITERATURY:

BUGAJOVÁ, R. *Reforma veřejné správy jako proces decentralizace v moderním demokratickém státě*. Brno, 2009. 40s. Bakalářská práce na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Stanislav Sedláček, Ph.D., K.

ČUMPELÍKOVÁ, H. A KOLEKTIV. *Publikace 60. Výročí založení Hasičského záchranného sboru na dráze (1953 – 2013)*. Praha: Správa železniční dopravní cesty, státní organizace, Hasičská záchranná služba, 2013.

HANUŠKA, Z. SKALSKÁ, DUBSKÝ, Z. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana. Modul I*. 1. vyd. MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Praha, 2010. ISBN 978-80-86640-59-4.

HLEDÍKOVÁ, Z. JANÁK, J. DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN: 978-80-7106-906-5.

HOLÝ, P. *Roční zpráva o činnosti provozu Hasičsko-havarijní služby Synthos za rok 2013*, Kralupy nad Vltavou: PHHS Synthos Kralupy a.s., 2014.

KEMROVÁ, J. *Hasiči mezi ropnými nádržemi*. 112 odborný časopis požární ochrany, Integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva. 2006, roč. 5, č. 11, s. 14-15. ISSN: 1213-7057.

KLADIVA, O. *Zpráva o činnosti složek PČR obvodní oddělení Kralupy nad Vltavou*. Kralupy nad Vltavou: PČR ÚO Mělník obvodní oddělení Kralupy, 2013.

KREJZA, M. *Kralupští dobroáci 130 let SDH Kralupy nad Vltavou 1882 – 2012*. Kralupy nad Vltavou: 2012.

LEJSEK, J. *Historie Profesionální Požární ochrany v Mladé Boleslavi 1945 – 2013*. Mladá Boleslav: HZS Středočeského kraje ÚO Mladá Boleslav, 2013.

MěÚ Kralupy. [na nosiči USB disk] *Krizový plán obce s rozšířenou působností Kralupy nad Vltavou*. Kralupy nad Vltavou: Bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností Kralupy nad Vltavou, 2012

RECHOVÁ, A. *Roční zpráva Záchranné služby ASČR Kralupy nad Vltavou za rok 2012*. Kralupy nad Vltavou: ZS ASČR Kralupy nad Vltavou, 2013.

STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou, městské části a blízké okolí v minulosti a ve vzpomínkách*. 1. vyd. Kralupy nad Vltavou: Tomáš Fabián, 2004.

STUPKA, J. *Kralupy nad Vltavou-Zmizelé Čechy*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-922-2.

STUPKA, J. *Velká kronika kralupská: L. P. 1253 – L. P. 2010*. 1. vyd. Praha: Bondy, 2011. ISBN 978-80-904923-2-5.

SVOBODOVÁ, A. *Dobrovolní hasiči jako nositelé tradic- má činnost SDH Lubno nějaký přínos pro kulturní a společenský život v obci?* Pardubice, 2011. 64s. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice. Vedoucí práce doc. PhDr. Oldřich Kašpar. CSc.

SZASZO, Z. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského sboru České republiky, 2010. ISBN:978-80-86640-60-0.

ŠENOVSKÝ, M. HANUŠKA, Z. *Organizace požární ochrany a integrovaný záchranný systém*. 3. vyd. Ostrava: Sdružení požárního inženýrství, 2006. ISBN 80-86634-03-5.

ŠPECINGER, O. *Kralupy nad Vltavou*. Kralupy n. Vltavou: Městské muzeum, 1992.

TYLŠ, B. *80. let dobrovolným hasičem v Minicích*. Litomyšl: Tiskárna H.R.G., 2008. 36s.

VZPU KAUČUK, *Kronika Veřejného závodního požárního útvaru Kaučuk 1963- 1987*. Kralupy nad Vltavou: uložena na PS HZSP Synthos, 2014.

VPÚ, *Kronika Kolektivu soutěžící o titul BSP při VPÚ Kralupy nad Vltavou 1970-1986*. Kralupy nad Vltavou: Umístěna na HZS PS Kralupy, 2014

Seznam použitých internetových zdrojů:

URL₁ - <http://www.sdhdolnikounice.cz/historie-hasicstvi/dokumenty/>. [cit. 2014-02-14]

URL₂ - <http://www.hzspraha.cz/soubory/historie.pdf>. [cit. 2014-02-14]

URL₃ - <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1953/020-1953.pdf>. [cit. 2014-1-26].

URL₄ - <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1985/034-1985.pdf> . [cit. 2014-1-26]

URL₅ - <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1994/063-1994.pdf>. [cit. 2014-1-10].

- URL₆ - <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49556&fulltext=&nr=239~2F2000&part=&name=&rpp=15#local-content>. [cit. 2014-02-19]
- URL₇ <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=328~2F2001&part=&name=&rpp=15#seznam>. [cit. 2014-02-19]
- URL₈ - <http://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-zakladni-poslani.aspx> [cit. 2014-02-19]
- URL₉ - <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=374~2F2011&part=&name=&rpp=15#seznam> [cit. 2014-02-19]
- URL₁₀ - <http://www.hzscr.cz/clanek/jak-funguji-chemicke-laboratore-hzs-cr.aspx> [cit. 2014-2-9]
- URL₁₂ – <http://www.hzscr.cz/clanek/rocni-zpravy-o-cinnosti-hzs-stredoceskeho-kraje.aspx>. [cit. 2014-07-15]
- URL₁₃ - <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=133~2F1985&part=&name=&rpp=15#seznam> [cit. 2014-05-11]
- URL₁₄ - <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=247~2F2001&part=&name=&rpp=15#seznam> [cit. 2014-05-11]
- URL₁₀ - <http://www.hzscr.cz/clanek/jak-funguji-chemicke-laboratore-hzs-cr.aspx> [cit. 2014-02-19]
- URL₁₂ – <http://www.hzscr.cz/clanek/rocni-zpravy-o-cinnosti-hzs-stredoceskeho-kraje.aspx>. [cit. 2014-07-15]
- URL₁₃ - <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=133~2F1985&part=&name=&rpp=15#seznam>. [cit. 2014-05-11]
- URL₁₄ - <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=247~2F2001&part=&name=&rpp=15#seznam>. [cit. 2014-05-11]
- URL₁₅ - <http://www.mestokralupy.cz/Mesto/Zakladni-informace/Default.aspx>. [cit. 2014-04-10]
- URL₁₆ - <http://www.mestokralupy.cz/Mesto/Historie/Kralupy/Default.aspx>. [cit. 2014-04-10]

URL₁₇- <http://www.mestokralupy.cz/Mesto/O-meste/Soucasnost/Default.aspx>. [cit. 2014-04-11]

URL₁₈ - <http://www.sdh-minice.cz/obdobi-demokracie-1989-2013/>. [cit. 2014-03-09]

URL₁₉ - <http://synthosgroup.com/cz/o-firme/ovladane-spolecnosti/synthos-kralupy-as/o-spolecnosti/zakladni-charakteristika/>. [cit. 2014-03-01]

URL₂₀ - <http://www.uszssk.cz/o-nas/soucasnost>. [cit. 2014-06-08]

URL₂₁ - <http://www.sdhkralupy.cz/nase-historie>. [cit. 2014-03-09]

URL₂₂ – <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>. [cit. 2014-06-08]

URL₂₃ – <http://www.policie.cz/clanek/ooop-kralupy-nad-vltavou-ooop-kralupy-nad-vltavou.aspx>. [cit. 2014-06-08]

Seznam příloh:

Příloha č. 1 - Statistika výjezdů HZS Stanice Kralupy za rok 2012 a 2013

Příloha č. 2 - Statistika výjezdů Jenotky SDH Kralupy nad Vltavou za rok 2012 a 2013

Příloha č. 3 - Statistika výjezdů Jenotky SDH Kralupy – Minice za rok 2012 a 2013

Příloha č. 4 - Statistika výjezdů Jednotky HZS SŽDC v Kralupy nad Vltavou

Příloha č. 5 - Hasební obvod Jednotky HZS SŽDC v Kralupy nad Vltavou

Příloha č. 6 – Hasební obvod Stanic HZS ÚO Mělník

Příloha č.7 - Mapa správního obvodu obce s rozšířenou působností Kralupy nad Vltavou

Příloha č. 8 - Organizační členění Krajského ředitelství HZS Středočeského kraje

Příloha č. 9 - Rozmístění výjezdových základen Poskytovatelů záchranných služeb ve Středočeském kraji

Příloha č. 10 - Rychlostní silnice v I. a II. stupni poplachu – HZS Stanice Kralupy

Příloha č. 11 – Poplachový plán obce Kralupy nad Vltavou

Příloha č. 12 - Seznam obcí v I.stupni poplachu – HZS stanice Kralupy

Příloha č. 13 - Seznam jednotek PO v ÚO Mělník

Příloha č. 14 - Typy stanic HZS ČR a jejich početní stavy